

ЗАКОН
ЗА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ ВО ОБЛАСТА НА
ОДБРАНАТА И БЕЗБЕДНОСТА (*)
Редакциски пречистен текст¹

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат начинот и постапките за јавни набавки на стоки, услуги и работи во областа на одбраната и безбедноста.

(2) Со овој закон се уредува и начинот на проверка и потврдување на исполнетоста на условите за учество на економските оператори регистрирани во Република Северна Македонија во постапките за набавки за потребите на Северноатлантската договорна организација (во натамошниот текст: НАТО) и нејзините земји членки.

Значење на поимите употребени во овој закон

Член 2

Одредени поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **„Договор за јавна набавка“** е договор од финансиски интерес склучен во писмена форма меѓу еден или повеќе договорни органи од една страна и еден или повеќе економски оператори од друга страна, чиј предмет е изведување на работи, испорака на стоки или обезбедување на услуги согласно со овој закон;

2. **„Договор за јавна набавка на стоки“** е договор за јавна набавка чиј предмет е набавка на една или повеќе стоки, преку купување веднаш, купување со одложено плаќање или изнајмување со или без опција за купување на стоката, кој може да вклучува и услуги за нивно поставување и вградување;

3. **„Договор за јавна набавка на услуги“** е договор за јавна набавка чиј предмет е набавка на услуги;

4. **„Договор за јавна набавка на работи“** е договор за јавна набавка, а чиј предмет е:

а) изведување или проектирање и изведување работи поврзани со една или повеќе градежни активности;

б) изведување градба или проектирање и изведување градба и

---

*Со овој закон се врши усогласување со: ДИРЕКТИВА 2009/81/EУ на Европскиот парламент и на Советот од 13 јули 2009 година за координирање на постапките за доделување на договори за одредени работи, договори за набавки и договори за услуги од договорните органи или лица во областа на одбраната и безбедноста и за изменување на Директивите 2004/17/EЗ и 2004/18/EЗ, CELEX број на прописот 32009L0081;

¹ Редакциски пречистениот текст на Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста, ги опфаќа: основниот текст на Законот, објавен во “Службен весник на РСМ” бр. 180/19, Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста, објавен во “Службен весник на РСМ” бр.176/21 и Законот за изменување и дополнување на Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста, објавен во “Службен весник на РСМ” бр.58/26 во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена.

в) реализација на градба со какви било средства, според барањата на договорниот орган, кој има одлучувачко влијание на видот или дизајнот на градбата;

5. **„Воена опрема“** е опрема посебно изработена или приспособена за воени цели и наменета за употреба како оружје, муниција или воен материјал;

6. **„Безбедносно – осетлива опрема“**, „безбедносно – осетливи работи“ и „безбедносно – осетливи услуги“ се опрема, работи и услуги за безбедносни цели, кои содржат класифицирани информации или налагаат нивна заштита;

7. **„Криза“** е секоја ситуација во земјата или во трета земја во која се случил опасен настан кој недвосмислено ги надминува димензиите на опасен настан од секојдневниот живот и кој значително го загрозува или ограничува животот или здравјето на луѓето или кој има значително влијание врз имотните вредности или наложува мерки за населението да се снабди со неопходните средства. Криза е и ако претстои појава на ваков опасен настан. Вооружени конфликти и војни, исто така, се сметаат за кризи;

8. **„Договорен орган“** е субјект од членот 9 од Законот за јавните набавки кој врши набавки од областа на одбраната и безбедноста за Република Северна Македонија;

9. **„Одговорно лице кај договорен орган“** е функционер кој раководи со субјектот кој врши набавки од областа на одбраната и безбедноста на Република Северна Македонија;

10. **„Рамковна спогодба“** е писмена спогодба помеѓу еден или повеќе договорни органи и еден или повеќе економски оператори, чија цел е утврдување на условите со кои се уредуваат договорите за јавни набавки што треба да се доделат во определен период, особено во поглед на цената и доколку е можно и предвидените количини;

11. **„Електронска аукција“** е повторлив процес на негативно наддавање кој се реализира по првична целосна евалуација на понудите, во кој понудувачите имаат можност, исклучиво со користење на електронски средства, да ги ревидираат дадените цени, така што, рангирањето се врши автоматски со помош на електронски средства;

12. **„Носител на набавката“** е понудувач или група на понудувачи кои склучиле договор за јавна набавка;

13. **„Економски оператор“** е секое физичко или правно лице или група на такви субјекти кои на пазарот нудат стоки, услуги или работи;

14. **„Кандидат“** е економски оператор кој доставил пријава за учество во ограничена постапка, постапка со преговарање или конкурентен дијалог;

15. **„Понудувач“** е економски оператор кој поднел понуда во рамките на ограничена постапка, постапка со преговарање или конкурентен дијалог;

16. **„Централно тело за набавки“** е договорен орган кој врши централизиран набавни активности и помошни набавни активности;

17. **„Ограничена постапка“** е постапка во која секој економски оператор може да поднесе пријава за учество, при што само оние економски оператори кои се поканети од договорните органи може да поднесат понуда;

18. **„Постапка со преговарање без објавување на оглас“** е постапка во која договорниот орган ги консултира избраните кандидати и преговара за условите од договорот со еден или повеќе од нив;

19. **„Постапка со преговарање со објавување на оглас“** е постапка во која секој економски оператор има право да поднесе пријава за учество и според која договорниот орган води преговори со избраните кандидати, со цел избор на најповолна понуда;

20. **„Конкурентен дијалог“** е постапка во која секој економски оператор може да поднесе пријава за учество и според која договорниот орган води дијалог со избраните кандидати, со цел да се утврди едно или повеќе соодветни решенија кои ќе ги задоволат неговите барања и врз основа на кои избраните кандидати ќе бидат поканети да достават понуди;

21. **„Договор за подизведување“** е договор од финансиски интерес склучен во писмена форма помеѓу избраниот најповолен понудувач во постапка за јавна набавка и еден или повеќе економски оператори за целите на реализација на договорот, чиј предмет се работи, испорака на стоки или обезбедување на услуги;

22. **„Електронско средство“** е електронска опрема за обработка и чување податоци (вклучувајќи и дигитална компресија), кои се пренесуваат, испорачуваат и примаат преку кабелски, радио или оптички средства или преку други електромагнетни средства;

23. **„Целосен животен век“** ги опфаќа сите фази на предметот на набавката, како што се истражување и развој, индустриски развој, производство, поправка и одржување, модернизирање, транспорт, градежништво, образование и обука за употреба, тестирање, отстранување и уништување или разградување;

24. **„Истражување и развој“** се сите активности кои вклучуваат темелно истражување, применето истражување и експериментален развој кој вклучува реализација на технолошки модели односно уреди кои ги покажуваат перформансите на новиот концепт или технологија во соодветно или репрезентативно опкружување;

25. **„Цивилни набавки“** се набавка и на стоки, работи или услуги, вклучувајќи ги и тие за логистички цели, кои се предмет на Законот за јавните набавки;

26. **„Прифатлива понуда“** е понуда поднесена од понудувачот, која ги исполнува условите за утврдување способност, потребите и барањата на договорниот орган наведени во техничките спецификации и останатата тендерска документација, што е навремена, која нема невообичаено ниска цена, а чија конечна цена не ги надминува средствата обезбедени или кои може да се дообезбедат од договорниот орган согласно со овој закон;

27. **„Несоодветна понуда“** е понуда која не одговара на потребите и барањата на договорниот орган утврдени во тендерската документација без значителни промени и

28. **„Подизведувач“** е правно или физичко лице кое за понудувачот, со кој договорниот орган склучил договор за јавна набавка или рамковна спогодба, снабдува стоки, обезбедува услуги или изведува работи што се директно поврзани со извршувањето на договорот или рамковната спогодба.

Начела на кои се темелат јавните набавки

Член 3

(1) Уредувањето, развојот на системот на јавни набавки и неговото спроведување се темелат врз начелата на слободно движење на стоките, слободно движење на услугите како и начелата на економичност, ефикасност, конкуренција помеѓу економските оператори, транспарентност на набавките, еднаков третман на економските оператори и сразмерност.

(2) Договорниот орган ги спроведува набавките на начин што ќе обезбеди економично и ефикасно искористување на јавните средства како и успешно остварување на целите на своето работење, во согласност со прописите кои го регулираат користењето на буџетските и другите јавни средства.

(3) Доколку предметот на набавка овозможува и доколку тоа придонесува за поекономично и поуспешно извршување на јавната набавка, договорниот орган предметот на набавка го оформува во повеќе посебни делови. При тоа мора да обезбеди недискриминаторски третман, како и зголемување на достапноста на набавката на економските оператори.

(4) Договорниот орган во постапката за јавна набавка не смее да ја ограничи конкуренцијата помеѓу економските оператори. При спроведување на јавните набавки, договорниот орган е должен да ги почитува обврските кои произлегуваат од прописите за заштита на конкуренцијата и не смее да ги ограничи потенцијалните економски оператори со избирање на видот на постапката или со нејзино спроведување спротивно на овој закон.

(5) Договорниот орган не смее да бара од економскиот оператор да ангажира одредени подизведувачи за извршување на договорот, ниту пак да бара од понудувачот да врши други активности, како што е извоз на одредени стоки или услуги. По исклучок тоа може да го направи на начин и под услови определени со овој закон.

(6) Договорниот орган обезбедува еднаков третман на економските оператори во сите фази од постапката за јавна набавка и во однос на сите елементи од понудата, земајќи го предвид заемното признавање и сразмерност на барањата во врска со предметот на набавката.

(7) Договорниот орган ги презема сите потребни дејствија за да избегне околности што ќе резултираат со територијална, материјална или лична дискриминација на понудувачите, дискриминација којашто произлегува од класификацијата на дејноста која ја извршува понудувачот или кој било друг вид на дискриминација.

(8) Постапката за јавна набавка се спроведува сразмерно на предметот на набавката, особено во однос на изборот, дефинирањето и примената на условите, барањата и критериумите, кои мора да се логички поврзани со предметот на набавката.

Член 4

Примена

Член 4

(1) Овој закон се применува за договори кои се доделуваат во одбраната и безбедноста за:

а) набавка на воена опрема, вклучувајќи составни делови и сетови на опремата;

б) набавка на безбедносно - осетлива опрема, вклучувајќи делови, компоненти и/или составни делови на опремата;

в) работи, стоки и услуги директно поврзани со опремата од точките а) и б) на овој став за кој било или за сите елементи од нејзиниот животен век;

г) работи и услуги исклучиво за воени цели или безбедносно - осетливи работи и услуги и

д) услуги или работи за посебни воени цели.

(2) Владата на Република Северна Македонија ја утврдува листата на стоки од ставот (1) на овој член.

(3) Договорниот орган може да го примени овој закон за набавка на стоки, услуги или работи на критична инфраструктура, како што е дефинирана со прописите за безбедност на мрежни и информациски системи и прописите од областа на одбраната и безбедноста.

Комбинирани договори

Член 5

(1) Одредбите на овој закон се применуваат на комбинирани договори чиј предмет е опфатен со овој закон.

(2) Доколку различните делови од договорот може објективно да се поделат, договорниот орган може за поединечни делови да спроведе посебни постапки или единствена постапка.

(3) Доколку договорниот орган се одлучи за спроведување посебни постапки за поединечните делови, одлуката за тоа кој закон ќе се применува на овие одделни постапки се одредува врз основа на карактеристиките на поединечниот дел.

(4) Доколку договорниот орган одлучи да спроведе единствена постапка, договорот може да се додели со примена на овој закон, под услов спроведувањето единствена постапка да е оправдано од објективни причини, за што се дава образложение во одлуката за јавна набавка.

(5) Одлуката дали да се спроведе единствена постапка или повеќе посебни постапки не смее да се носи со цел исклучување на примената на овој закон или на Законот за јавните набавки.

Исклучоци од примена

Член 6

(1) Одредбите на овој закон не се применуваат за договори уредени со:

а) посебни процедурални правила во согласност со меѓународна спогодба или договор склучени помеѓу Република Северна Македонија и една или повеќе земји;

б) посебни процедурални правила во согласност со склучена меѓународна спогодба или договор во однос на стационарање на воени сили и која се однесува на деловни субјекти од Република Северна Македонија или други земји или

в) посебни процедурални правила на меѓународна организација која набавува за сопствени потреби, или за договори за набавка кои Република Северна Македонија ги доделува согласно со правилата на меѓународната организација.

(2) Договорите од ставот 1 точка в) на овој член се доделуваат по претходна согласност од Владата на Република Северна Македонија.

Посебни исклучоци

Член 7

Одредбите на овој закон не се применуваат во следниве случаи:

а) за договори за кои примената на правилата на овој закон би ја обврзала Република Северна Македонија да достави информации чие откривање го смета за спротивно на основните интереси за нејзината безбедност;

б) за договори за целите на разузнавачки активности;

в) за договори доделени во рамките на програма за соработка заснована на истражување и развој, спроведувана од Република Северна Македонија и друга земја со цел развивање на нов производ и кај што е можно подоцнежните фази од целиот или дел од животниот циклус на овој производ. По завршување на програмата за соработка, договорниот орган ќе ја информира Владата на Република Северна Македонија за трошоците за истражување и развој во однос на вкупниот трошок на програмата, спогодбата за поделба на трошоците, како и наменетиот дел од набавките по државите;

г) за договори кои се доделуваат во трета земја, вклучувајќи и набавки за цивилни потреби, кога воените сили се на територија надвор од Република Северна Македонија, а каде што оперативните потреби налагаат да се склучат со економски оператори основани на територијата каде што се вршат операциите;

д) за договори за набавка на услуги за купување или изнајмување земјиште, постоечки згради или друг недвижен имот и права кои произлегуваат од истите;

ѓ) за услуги за арбитража и помирување;

е) за финансиски услуги, со исклучок на услуги за осигурување;

ж) за договори за вработување и

з) за услуги за истражување и развој, поинакви од оние при кои поволностите се однесуваат исклучиво на договорниот орган за нивна примена при вршењето на нивните работи, под услов обезбедената услуга целосно да се исплати од договорниот орган.

Договори за набавка од Владата на Република Северна Македонија од влади на странски држави

Член 8

(1) Одредбите на овој закон не се применуваат на договори за набавка на Владата на Република Северна Македонија со влади на странски држави поврзани со:

а) набавка на воена опрема или опрема од безбедносен карактер;

б) работи и услуги директно поврзани со оваа опрема или

в) работи и услуги конкретно за воени цели или работи од безбедносен карактер и услуги од безбедносен карактер.

(2) Владата на Република Северна Македонија донесува годишен план за набавките утврдени во ставот (1) на овој член до 31 март за тековната година, кој во текот на годината може да го измени и/или дополни.

(3) Договорите од ставот (1) на овој член ги склучува Владата на Република Северна Македонија.

(4) Начинот на доделување на договорите од ставот (1) на овој член поблиску го уредува Владата на Република Северна Македонија.

(5) Пред склучување на договорот од ставот (1) на овој член, Владата на Република Северна Македонија ја информира Комисијата за одбрана и безбедност на Собранието на Република Северна Македонија.

Економски оператори

Член 9

(1) Секој економски оператор има право да учествува, самостојно или како член на група економски оператори, во постапка за јавна набавка согласно условите од овој закон.

Заштита на информации

Член 10

(1) Кога договорите вклучуваат, бараат и/или содржат класифицирани информации, договорниот орган во тендерската документација ги наведува мерките и условите неопходни за гарантирање на заштитата на таквите информации.

(2) За оваа цел, договорниот орган може да побара понудата, меѓу другото, да ги содржи следниве елементи:

а) изјава од понудувачот и подизведувачите кои се веќе идентификувани дека соодветно ќе ја чуваат доверливоста на сите класифицирани информации што ги поседуваат или за кои се известени за времетраењето на договорот и по прекилот или склучувањето на договорот;

б) доволно информации за подизведувачите кои се веќе идентификувани со цел да му овозможат на договорниот орган да утврди дека секој од нив ја поседува потребната способност за соодветно чување на доверливоста на класифицираните информации кон кои имаат пристап или кои се потребни при извршување на нивните активности како подизведувачи и

в) изјава од понудувачот дека ќе ги обезбеди информациите од точката б) на овој став за секој нов подизведувач пред доделување на договорот за подизведување.

(3) На податоците, информациите и документите кои се класифицирани со соодветно ниво на класификација соодветно се применуваат прописите за заштита на класифицираните информации.

Начин на комуникација

Член 11

(1) Секое барање, информација, известување и други документи предвидени со овој закон се испраќаат во писмена форма.

(2) Секој документ се евидентира во моментот на испраќање, односно во моментот на примање.

(3) Документите се испраќаат на некој од следниве начини:

а) преку овластен давател на поштенски услуги или соодветна курирска служба;

б) по факс или

в) со користење на електронски средства.

(4) Договорниот орган во тендерската документација го утврдува начинот на комуникација кој ќе го користи при спроведување на постапката.

(5) Документот кој бил испратен по факс, доставувачот е должен да го достави преку овластен давател на поштенски услуги или друга соодветна курирска служба во рок од три дена од денот на испраќање на документот.

(6) Средствата што се применуваат за електронска комуникација, како и нивните технички карактеристики, не смеат да бидат дискриминирачки и мораат да бидат достапни до секој економски оператор и да бидат компатибилни со информатичките и комуникациските технологии што се во општа употреба.

(7) Ако документите се доставуваат со користење на електронски средства, се применуваат прописите со кои се уредува електронскиот потпис.

(8) Во постапките за јавни набавки согласно со овој закон се користи номенклатурата од Заедничкиот поимник за јавни набавки (во натамошниот текст: ЗПЈН).

Општи мерки за спречување на корупцијата

Член 12

(1) Договорниот орган е должен да ги преземе сите потребни мерки во процесот на планирање, во постапката за јавна набавка и при извршување на договорот, со цел навремено откривање на корупцијата и отстранување или намалување на штетните последици од корупцијата.

(2) Одговорното лице и другите раководни лица кај договорниот орган се должни на лицата што ја спроведуваат постапката сите наредби и упатства да им ги дадат во писмена форма или со користење електронска пошта.

(3) Лицето што ја спроведува постапката е должно во писмена форма да го одбие извршувањето на наредбата и упатството од одговорното или други раководни лица кај договорниот орган, ако истото е спротивно на овој закон.

(4) Во случаите од ставот (3) на овој член, лицето што ја спроведува постапката не смее да биде префрлено на друго работно место ниту да му се прекине работниот однос во период од 12 месеци од денот на одбивање на извршување на наредбата, под услов да ги извршува работните обврски во согласност со закон.

Пријавување корупција

Член 13

(1) Лицето што ја спроведува постапката или кое било друго лице ангажирано кај договорниот орган, како и секое заинтересирано лице кое има информации за сторена корупција е должно за тоа да ја извести Државната комисија за спречување на корупцијата или Јавното обвинителство на Република Северна Македонија.

(2) На лицето од ставот (1) на овој член не смее да му биде прекинат работниот однос, односно не смее да биде префрлено на друго работно место, бидејќи пријавило корупција во јавните набавки постапувајќи совесно и со добра намера.

Забрана за ангажман кај носителот на набавка

Член 14

(1) Лице од договорниот орган кое учествувало во постапки за јавни набавки од областа на одбраната и безбедноста, каде што вкупната вредност на договорите доделени на одреден носител на набавка во последната година пред престанок на функцијата или на работниот однос е поголема од 5% од вкупната вредност на сите договори кои договорниот орган ги склучил во тој период или со него поврзани лица, не смее во рок од две години од престанокот на функцијата или на работниот однос кај договорниот орган:

а) да заснова работен однос, да склучи договор на дело или на кој било друг начин да биде ангажирано кај тој носител на набавка или кај субјекти поврзани со носителот на набавка;

б) посредно или непосредно да прима паричен надоместок или да оствари каква било друга корист од носителот на набавка или со него поврзани субјекти и/или

в) да стекне удел или акции кај носителот на набавка или кај субјект поврзан со носителот на набавка.

(2) Во случај на повреда на одредбите од ставот (1) на овој член, договорниот орган ја известува за тоа Државната комисија за спречување на корупцијата и Јавното обвинителство на Република Северна Македонија.

Заштита на интегритетот на постапката

Член 15

Лицата кои учествуваат во изработка на тендерската документација не смеат да бидат понудувачи или членови во група понудувачи во постапката за јавна набавка.

Примена на Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси

Член 16

За спречување корупцијата и судирот на интереси во постапките за јавни набавки соодветно се применуваат одредбите од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.

Изјава за непостоење судир на интереси

Член 17

(1) Во постапката за јавна набавка, претседателот, заменикот на претседателот, членовите и замениците на членовите на комисијата за јавна набавка (во натамошниот текст: комисијата), како и одговорното лице потпишуваат изјава за непостоење судир на интереси која претставува дел од досието од спроведена постапка.

(2) Во случај на судир на интереси кај претседателот, неговиот заменик, членовите и нивните заменици во комисијата, истите се повлекуваат од работа во комисијата, за што го известуваат одговорното лице и се заменуваат со други лица.

(3) Во случај на судир на интереси кај одговорното лице, истото со посебно решение овластува друго лице од редот на функционерите или раководните службеници кај договорниот орган да ги донесе соодветните одлуки и да го потпише договорот, за што го известува органот на управување или органот кој е надлежен за контрола на неговото работење.

Пресметување на проценетата вредност

Член 18

(1) Проценувањето на вредноста на договорот се утврдува на начин што се зема предвид вкупниот проценет износ на вкупниот износ што треба да се плати за реализирање на соодветниот договор, без вклучен данок на додадена вредност (во натамошниот текст: ДДВ), земајќи ја предвид секоја опција и секое евентуално обновување на договорот, доколку тие можат да се предвидат во моментот на вршење на процената. Кога договорниот орган предвидува награди или исплати за кандидатите или понудувачите, истите ќе ги земе предвид при проценувањето на вредноста на договорот.

(2) Оваа проценка треба да биде важечка во моментот кога се објавува (доставува) огласот за доделување на договор за јавна набавка или во случај кога таков оглас не е предвиден, во моментот кога договорниот орган ја започнува постапката за доделување на договор за јавна набавка.

(3) Ниту еден проект за работи или за предложена набавка на определено количество стоки или услуги не смее да се подели на таков начин на кој би се создале исти посебни договори или поделени на несоодветен начин.

(4) Во однос на договорите за јавна набавка на работи, при проценувањето на вредноста ќе се земе предвид и цената на работите и вкупната проценета вредност на стоките неопходни за изведување на работите и ќе биде ставена на располагање на носителот на набавката од страна на договорните органи.

(5) Кога предложена работа или обезбедување на услуги може да резултира со истовремено доделување на договори во вид на посебни делови, треба да се води сметка за вкупната проценета вредност на сите такви делови.

(6) Во однос на договорите за јавна набавка на стоки кои се однесуваат на закупување, изнајмување или купување стоки со одложено плаќање, вредноста што се зема како основа за проценувањето на вредноста на договорот е следната:

а) во случај на договори на определено време, ако станува збор за времетраење пократко или еднакво на 12 месеци, вкупната проценета вредност е за периодот на времетраењето на договорот или доколку времетраењето на договорот е подолго од 12 месеци, се утврдува вкупната вредност, вклучувајќи ја и проценетата преостаната вредност за времетраењето на договорот или

б) во случај на договори на неопределено време или чие времетраење не може да се дефинира, вредноста се добива на начин што месечната вредност се множи со 48.

(7) Во случај на договори за јавна набавка на стоки или услуги кои по природа се редовни или се наменети да бидат обновени во даден период, проценувањето на вредноста на договорот се заснова на еден од следните начини:

а) вкупната реална вредност на последователните договори од ист тип доделени во текот на претходните 12 месеци или финансиската година, приспособена, ако е можно, така што, се земаат предвид промените што би настанале во количината или вредноста во текот на 12 месеци по првичниот договор или

б) вкупната проценета вредност на последователните договори доделени во текот на 12 месеци по првата испорака или во текот на финансиската година доколку таа е подолга од 12 месеци.

(8) Во однос на договорите за јавна набавка на услуги, вредноста која треба да се земе како основа за проценување на вредноста на договорот, е следната:

а) за услуги:

- услуги на осигурување: премијата за исплата и други форми на награда или
- договори за идејно решение: надоместоци, провизии и други форми на награда;

б) за договори за јавна набавка на услуги кои не ја наведуваат вкупната цена:

- во случај на договори на определено време, ако станува збор за времетраење пократко или еднакво на 48 месеци: вкупната вредност за целото времетраење на договорот или

- во случај на договори на неопределено време или со времетраење подолго од 48 месеци: месечната вредност помножена со 48.

(9) Во однос на рамковните спогодби, проценетата вредност која треба да се земе предвид е максималната проценета вредност, без ДДВ, на сите предвидени договори за целото времетраење на спогодбата.

Вредносни прагови

Член 19

(1) Овој закон се применува за доделување на договори со проценета вредност еднаква или поголема од:

а) 50.000 евра во денарска противвредност за договори за набавка на стоки и услуги, вклучително и посебните услуги и

б) 100.000 евра во денарска противвредност за договори за набавка на работи.

(2) Во вредностите од ставот (1) на овој член не е вклучен ДДВ.

Надлежен орган

Член 20

Бирото за јавни набавки, покрај надлежностите од членот 45 од Законот за јавните набавки, ги врши следниве работи:

а) го следи и анализира спроведувањето на овој законот и иницира и изготвува предлози за измени;

б) дава мислења во врска со одредбите и примената на овој закон и

в) го следи, анализира и проучува правото и политиките на ЕУ во областа на јавните набавки во одбраната и безбедноста, како и европски и меѓународните тенденции, знаења и искуства во оваа областа.

II. ПРАВИЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЈАВНИ НАБАВКИ

Видови постапки

Член 21

Договорниот орган ја спроведува постапката за јавна набавка на начин и под услови утврдени во овој закон, со примена на една од следниве постапки:

а) ограничена постапка;

б) постапка со преговарање со објавување на оглас;

в) постапка со преговарање без објавување на оглас и

г) конкурентен дијалог.

Ограничена постапка

Член 22

(1) Ограничената постапка се спроведува во две фази и може да се спроведе за секој предмет на набавка, при што секој заинтересиран економски оператор може да поднесе пријава за учество, врз основа на објавениот оглас за јавна набавка.

(2) Во прилог на пријавата за учество се доставува и документацијата за утврдување способност според условите од тендерската документација за првата фаза.

(3) По завршување на првата фаза, комисијата изготвува извештај за оценување на способноста на кандидатите и листа на квалификувани кандидати.

(4) Врз основа на извештајот на комисијата, договорниот орган донесува одлука за избраните кандидати до кои ќе достави покана за поднесување понуди, при што понуда во втората фаза може да поднесат само избраните кандидати.

(5) Договорниот орган може да го ограничи бројот на способните кандидати кои ќе бидат поканети да поднесат понуда во втората фаза, врз основа на објективни и недискриминаторски критериуми утврдени во тендерската документација.

Постапка со преговарање со објавување оглас

Член 23

(1) Кај постапка со преговарање со објавување на оглас договорниот орган со повеќе избрани способни кандидати преговара за условите од договорот.

(2) Секој заинтересиран економски оператор има право да поднесе пријава за учество во постапката со преговарање со претходно објавување на оглас.

(3) Пред започнување на преговорите договорниот орган избира одреден број на кандидати кои ќе учествуваат во преговорите исклучиво врз основа на критериумите за утврдување на способност.

(4) По извршената оценка на способноста комисијата изготвува извештај за оценување на способноста на кандидатите и листа на квалификувани кандидати.

(5) Врз основа на извештајот на комисијата, договорниот орган донесува одлука за избраните кандидати до кои ќе достави писмена покана за поднесување на првична понуда.

(6) Договорниот орган во огласот за доделување на договор за јавна набавка ги наведува и критериумите за утврдување способност и правилата што ќе се применуваат, минималниот број на кандидати што има намера да ги избере и доколку е потребно, максималниот број на кандидати.

(7) Минималниот број на кандидати наведен во огласот за доделување на договорот за јавна набавка не смее да е помал од три.

(8) Договорниот орган пристапува кон преговори со секој избран кандидат посебно. Во текот на преговорите се утврдуваат сите технички, финансиски и правни аспекти на договорот. За секој состанок договорниот орган води записник за прашањата што биле предмет на преговарање и за кои е постигната согласност. Записникот го потпишува и избраниот кандидат со кој се водени преговорите.

(9) Секој избран кандидат во преговорите ја презентира првичната понуда што ќе претставува почетна основа на преговорите, според потребите, целите и ограничувањата на договорниот орган согласно со описната документација.

(10) Во текот на преговорите, договорниот орган обезбедува еднаков третман на сите избрани кандидати. Договорниот орган не смее да обезбедува информации на дискриминирачки начин, кој може да создаде дополнителна предност за некој од избраните кандидати.

(11) Договорниот орган не смее да ги открива на другите избрани кандидати предложените решенија или други доверливи информации што ги дал кандидатот во текот на преговорите, без негова согласност.

(12) Договорниот орган може во тендерската документација да предвиди постапката да се одвива во последователни фази со цел да се намали бројот на првични понуди за кои треба да се преговара. Намалувањето на бројот на првични понуди се врши врз основа на претходно утврдените критериуми за избор на најповолна понуда.

(13) Договорниот орган ги води преговорите додека не утврди најповолна техничка и економска понуда врз основа на критериумите за доделување на договорот за јавна набавка. Преговорите се одвиваат сè додека секој избран кандидат не изјави дека неговата претходна понуда не може повеќе да ја подобри.

(14) Договорниот орган бара од кандидатот кој понудил најповолни услови во текот на преговорите да го потврди резултатот од преговорите со поднесување на конечна понуда.

(15) Понудувачот во конечната понуда не смее да ги менува условите кои се договорени во текот на преговорите.

Постапка со преговарање без објавување оглас

Член 24

(1) Договорниот орган може да спроведе постапка со преговарање без претходно објавување на оглас за јавна набавка на стоки, услуги и работи во следниве случаи:

а) кога не е поднесена ниту една понуда или ниту една соодветна понуда или не е поднесена ниту една пријава за учество или ниту една соодветна пријава за учество во ограничена постапка, постапка со преговарање со претходно објавување на оглас или конкурентен дијалог, под услов првичните услови од тендерската документација за ограничената постапка, постапката со преговарање со претходно објавување на оглас или конкурентниот дијалог да не се значително изменети.

б) кога во претходно спроведена ограничена постапка, постапка со преговарање со претходно објавување на оглас или конкурентен дијалог сите доставени понуди се неприфатливи, под услов:

- првичните услови од тендерската документација да не се значително променети и

- во постапката со преговарање да ги вклучи сите понудувачи за кои утврдил дека ги исполнуваат критериумите за утврдување способност и кои поднеле понуди кои се во согласност со условите на постапката за јавна набавка;

в) кога временските рокови за ограничената постапка или за постапката со преговарање со претходно објавување на оглас, вклучувајќи ги и скратените рокови не се доволни поради крајната итност предизвикана од криза, како на пример во случаите од членот 61 став (2) точка г) од овој закон;

г) кога поради крајна итност предизвикана од непредвидливи настани, договорниот орган не може да ги почитува пропишаните временски рокови за ограничената постапка или за постапката со преговарање со претходно објавување на оглас, вклучувајќи ги и скратените рокови. Околностите земени предвид за оправдување на крајна итност не смеат во ниту еден случај да му се препишат на договорниот орган;

д) кога од технички причини или причини поврзани со заштитата на ексклузивни права, договорот може да се додели само на конкретен економски оператор.

(2) Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас може да се користи за јавна набавка на услуги и стоки и тоа:

а) за услуги за истражување и развој, освен за оние од членот 7 став (1) точка з) од овој закон и

б) за стоки произведени исклучиво за истражување и развој, но не за стоки во сериско производство со кое би се остварила добивка или поврат на трошоците на истражувањето и развојот.

(3) Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас може да се користи за јавна набавка на стоки:

а) за дополнителни испораки од првобитниот носител на набавката заради делумна замена на вообичаените стоки или инсталации или проширување на постојните стоки или инсталации, при што промената на носителот на набавката би го обврзала договорниот орган да купи материјал кој има поинакви технички карактеристики што би резултирало со некомпатибилност или несразмерни технички потешкотии во функционирањето и одржувањето. Траењето на таквите договори, како и траењето на последователните договори, не смее да надмине пет години, освен во исклучителни случаи утврдени земајќи го предвид очекуваниот животен век на испорачаните предмети, инсталации или системи, како и техничките проблеми што може да настанат со промена на носителот на набавката;

б) за стоки што котираат и се набавуваат од берза и

в) за набавка на стоки по посебно поволни услови или од понудувач кој ги затвора своите деловни активности или од стечаен управник или ликвидатор по претходен договор со доверителите или слична постапка според националните закони или прописи.

(4) Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас може да се користи за јавна набавка на работи и услуги и тоа:

а) за дополнителни работи или услуги кои не се вклучени во првичниот договор, а кои поради непредвидени околности се неопходни, под услов договорот да му се додели на изведувачот на работите или обезбедувачот на услугите кога:

- таквите дополнителни работи или услуги не можат да бидат технички или економски одделени од основниот договор без поголеми проблеми за договорниот орган или

- таквите работи или услуги, иако можат да се одделат од извршувањето на основниот договор, се строго неопходни за неговото завршување.

б) за нови работи или услуги кои се состојат од повторување на слични работи или услуги доделени на носителот на набавката на кој договорниот орган му го доделил основниот договор, под услов:

- таквите работи или услуги да се во согласност со предметот на набавка за кој бил доделен основниот договор,

- основниот договор за набавка на работите или услугите е доделен со спроведување на ограничена постапка, постапката со преговарање со претходно објавување на оглас или конкурентниот дијалог,

- во огласот за јавна набавка и во тендерската документација била наведена можноста за спроведување на оваа постапка,

- при одредување на проценетата вредност на набавката била земена предвид и проценетата вредност на новите работи или услуги кои ќе се повторуваат и

- оваа постапка да се спроведе во рок од пет години од склучување на основниот договор, освен во исклучителни случаи кои се утврдуваат земајќи го предвид очекуваниот животен век на испорачаните предмети, инсталации или системи, како и техничките проблеми кои може да настанат со промена на носителот на набавката, при што овие исклучителни случаи треба да се образложат во одлуката за јавна набавка.

(5) Вкупната вредност на доделените договори за дополнителни работи или услуги од ставот (4) точка а) на овој член не смее да надмине 30% од вредноста на основниот договор.

(6) Постапка со преговарање без претходно објавување на оглас може да се користи за набавка на услуги за воздушен и поморски транспорт за вооружените или безбедносните сили што се распоредени или што ќе бидат распоредени во странство, во случај кога договорниот орган таквите услуги треба да ги набави од економски оператори кои ја гарантираат исправноста на нивните понуди за такви кратки периоди, при што не може да се почитуваат временските рокови за ограничената постапка или постапката со преговарање со претходно објавување на оглас, вклучувајќи ги и скратените рокови.

Конкурентен дијалог

Член 25

(1) Договорниот орган може да спроведе конкурентен дијалог за доделување на договор за јавна набавка доколку:

а) предметниот договор за јавна набавка е особено сложен и

б) спроведувањето на ограничена постапка или постапката со преговарање со претходно објавување на оглас нема да овозможи доделување на договорот за јавна набавка.

(2) Особено сложен договор за јавна набавка, во смисла на ставот (1) на овој член, се смета договорот каде договорниот орган објективно не е во можност да:

а) ги дефинира техничките спецификации и техничките средства кои можат да ги задоволат неговите потреби или

б) ја утврди правната или финансиската рамка за извршување на договорот.

(3) Договорниот орган во огласот ги наведува потребите и барања, кои подетално ги дефинира во тендерската документација.

(4) Договорниот орган започнува дијалог со избраните кандидати на кој може да се дискутира за сите аспекти на договорот заради утврдување и дефинирање на најсоодветните начини за задоволување на неговите потреби.

(5) Договорниот орган обезбедува еднаков третман на сите учесници во дијалогот и информациите не смее да ги обезбедува на дискриминаторски начин, поради што некои учесници би имале предност во однос на другите.

(6) Договорниот орган не смее без согласност на кандидатот кој учествува во дијалогот да ги открие неговите предложени решенија или други доверливи информации на другите учесници. Оваа согласност мора да се однесува на информациите кои договорниот орган има намера да ги открие на останатите кандидати.

(7) Договорниот орган може да предвиди постапката да се одвива во последователни фази со цел да се намали бројот на можни решенија, што го наведува во огласот или во тендерската документација. Последователното намалување на решенија се врши со примена на критериумите за избор на најповолна понуда утврдени во огласот или во тендерската документација.

(8) Договорниот орган го продолжува дијалогот додека не најде едно или повеќе решенија кои можат да ги исполнат неговите потреби.

(9) Откако утврдил дека дијалогот е завршен и за тоа ги информирал избраните кандидати, договорниот орган ги поканува да поднесат конечна понуда врз основа на решението или решенијата избрано во текот на дијалогот.

(10) Конечната понуда мора да ги содржи сите потребни и неопходни елементи за реализирање на договорот.

(11) Договорниот орган може да побара од понудувачот да ја појасни конечната понуда и да ја приспособи на неговите барања. Ваквото појаснување и приспособување или дополнителни информации не смеат да вклучуваат измени на основните елементи на понудата или на тендерската документација.

(12) Договорниот орган, со понудувачот за кој утврдил дека поднел понуда која претставува најдобар однос помеѓу цената и квалитетот, може да преговара за потврдување на финансиските обврски или други услови од понудата со финализирање на условите од договорот, под услов да не се променат основните елементи на понудата, вклучувајќи ги потребите и барањата од тендерската документација и да не се нарушува конкуренцијата или да има дискриминаторски ефект.

(13) Во постапката со конкурентен дијалог договорот се доделува исклучиво според критериумот на најдобар однос помеѓу цената и квалитетот.

(14) Договорниот орган во тендерската документација може да го утврди износот на наградите или исплатите за учесниците во дијалогот.

Рамковна спогодба

Член 26

(1) Рамковна спогодба се склучува врз основа на претходно спроведена ограничена постапка, постапката со преговарање со претходно објавување на оглас или постапка со преговарање без претходно објавување на оглас.

(2) Договорниот орган не смее да ги користи рамковните спогодби со цел да се попречи, ограничи или наруши конкуренцијата.

(3) Рокот на важење на рамковната спогодба не смее да е подолг од седум години, освен во исклучителни оправдани случаи утврдени земајќи го предвид очекуваниот животен век на испорачаните предмети, инсталации или системи, како и техничките тешкотии што може да настанат со промена на носителот на набавката. Во таков случај, договорниот орган дава соодветно оправдување во известувањето за склучен договор.

(4) Поединечните договори за јавна набавка се доделуваат врз основа на рамковната спогодба на начин утврден во ставовите (6) и (8) на овој член и тоа од страна на договорниот орган на економските оператори кои се страна на рамковната спогодба.

(5) При доделувањето на поединечните договори не смее да се менуваат основните услови утврдени во рамковната спогодба.

(6) Кога рамковната спогодба е склучена со еден економски оператор, поединечните договори се доделуваат во согласност со условите утврдени со рамковната спогодба. Во овој случај, договорниот орган може во писмена форма да се консултираат со економскиот операторот кој е страна во рамковната спогодба, барајќи од него доколку е потребно да ја дополни својата понуда.

(7) Ако договорниот орган склучува рамковна спогодба со повеќе економски оператори, нивниот број мора да биде најмалку три, под услов да има доволен број на економски оператори кои ги исполнуваат критериумите за способност и/или има прифатливи понуди кои ги исполнуваат критериумите за избор на најповолна понуда.

(8) Поединечните договори врз основа на рамковна спогодба склучена со повеќе економски оператори може да се доделуваат на еден од следните начини:

а) без повторно прибирање понуди, доколку спогодбата ги одредува сите услови за набавка на стоките, обезбедување на услугите или изведување на работите или

б) со повторно прибирање понуди помеѓу економските оператори страни во рамковната спогодба, доколку во рамковната спогодба не се утврдени сите услови за набавка на стоките, обезбедување на услугите или изведување на работите и ако е потребно, попрецизно формулирани услови, во согласност со следнава постапка:

- за секој поединечен договор кој треба да се додели, договорниот орган до сите економските оператори доставува барање во писмена форма,

- договорниот орган определува примерен рок за поднесување на понудите, водејќи сметка за сложеноста на предметот на набавка и времето потребно да се подготват и да се поднесат понудите,

- понудите се поднесуваат во писмена форма и нивната содржина останува доверлива сè додека договорниот орган не ги извести понудувачите за извршениот избор и

- договорниот орган го доделува секој договор за јавна набавка на економскиот оператор кој ја поднел најдобрата понуда врз основа на критериумите за избор на најповолна понуда утврдени во рамковната спогодба.

Електронска аукција

Член 27

(1) Договорниот орган може да користи електронска аукција на која ќе добие нови цени коригирани надолу, односно нови вредности за одредени елементи од понудите, при што аукцијата се структурира како повторувачки електронски процес, кој следи по целосна првична евалуација на понудите и овозможува рангирање на понудите со методите за автоматска евалуација.

(2) Електронска аукција може да се користи само ако техничките спецификации се прецизно дефинирани кај ограничена постапка, постапка со преговарање со објавување оглас, конкурентен дијалог, како и при повторно прибирање понуди кај рамковна спогодба со повеќе економски оператори.

(3) Електронска аукција не се користи кај јавните набавки на одредени услуги или работи чиј предмет се интелектуални услуги кои не може да се рангираат со методите за автоматска евалуација.

(4) Предмет на електронската аукција може да биде:

а) само цената, кога критериум за избор на најповолна понуда е само најниската цена или

б) цената и/или новите вредности на делот од понудата кој е предмет на електронска аукција наведен во тендерската документација, ако критериум за избор на најповолна понуда е најдобриот однос помеѓу цената и квалитетот или најниска цена со користење на пристапот на исплатливост.

(5) Договорниот орган кој ќе одлучи да спроведе електронска аукција тоа го наведува во огласот за јавна набавка.

(6) Доколку се користи електронска аукција, тендерската документација особено ги содржи следниве информации:

а) делот на понудата кој ќе биде предмет на електронска аукција, под услов истиот да може да се определи и изрази во бројки или проценти;

б) ограничувањата на вредноста до кои може да се подобрува делот од точка а) на овој став, во согласност со техничките спецификации на предметот на набавка;

в) информациите што ќе им бидат достапни на понудувачите во текот на електронската аукција и кога ќе бидат достапни овие информации;

г) соодветни информации за спроведувањето на електронската аукција и

д) условите под кои понудувачите ќе можат да наддаваат, а особено дозволените минимални разлики во процесот на негативно наддавање.

(7) Пред да започне со електронска аукција, договорниот орган врши целосна евалуација на способноста и на првичните понуди на понудувачите согласно со условите и критериумите од тендерската документација.

(8) Договорниот орган ги поканува истовремено, по електронски пат, сите понудувачи што поднеле прифатливи понуди, да достават нови цени или нови вредности за делот на понудата кој е предмет на електронска аукција.

(9) Во поканата се наведува датумот и времето на започнување на аукцијата, начинот на спроведување на аукцијата, како и сите потребни информации за поврзување со електронските средства што се користат.

(10) Ако критериумот за избор на најповолна понуда е најдобриот однос помеѓу цената и квалитетот или најнизок трошок врз основа на пристапот на исплатливост, во поканата се наведува и исходот од целосната евалуација на соодветната првична понуда на понудувачот до кој се испраќа поканата, како и математичката формула што ќе се користи при негативното наддавање за да се утврдат автоматските промени на листата врз основа на понудените нови цени и вредности.

(11) Во секоја фаза од аукцијата сите понудувачи имаат пристап до сите информации кои ќе им овозможат во секое време да го утврдат нивниот ранг. Доколку тоа било претходно наведено во поканата, понудувачите може да добијат и други информации во врска со понудените цени или вредности на другите понудувачи. Може да се објави и бројот на учесници во секоја фаза од аукцијата, но во ниту една фаза од електронското наддавање нема да се открие идентитетот на понудувачите.

(12) Електронската аукција се затвора на еден или повеќе од следниве начини:

а) во однапред утврдено време за кое понудувачите биле известени во поканата од ставот (9) на овој член;

б) кога бројот на фази утврден во поканата од ставот (9) на овој член е исполнет, при што поканата, исто така, содржи временска рамка за секоја фаза или

в) кога ќе престанат да се добиваат нови цени или нови вредности што ги задоволуваат барањата во врска со минималните разлики при што договорниот орган во поканата го наведува времето што ќе биде дозволено да помине по добивање на последната понуда, а пред затворање на електронската аукција.

(13) Доколку договорниот орган има намера да ја затвори аукцијата во комбинација на ставот (12) точки б) и в) на овој член, во поканата за учество на аукцијата се наведува временскиот распоред за секоја фаза од аукцијата.

(14) Договорниот орган го доделува договорот за јавна набавка врз основа на резултатите добиени по затворањето на електронската аукција и на критериумите за избор на најповолна понуда.

(15) Доколку по првичната евалуација во постапката за јавна набавка остане само една прифатлива понуда, електронската аукција нема да се спроведе.

Централизирани набавни активности и централно тело за набавки

Член 28

(1) Договорниот орган може да набави стоки или услуги од централно тело за набавки.

(2) Договорниот орган може да набави стоки, услуги или работи врз основа на договор склучен од централно тело за набавки, врз основа на рамковна спогодба склучена од страна на централно тело за набавки.

(3) Се смета дека договорниот орган спровел соодветна постапка за јавна набавка доколку набавил стоки, услуги или работи согласно со склучениот договор на централното тело за набавки.

(4) Договорниот орган кој набавува стоки, услуги или работи согласно со ставот (2) на овој член е одговорен за исполнување на обврските што произлегуваат од овој закон за оние делови од постапката кои самиот ги спроведува, а особено за:

а) повторно прибирање понуди врз основа на рамковна спогодба склучена од страна на централно тело за набавки и

б) утврдување согласно со членот 26 став (8) точки а) и б) од овој закон, на кој економски оператор кој е страна во рамковната спогодба ќе му се додели договорот за јавна набавка.

(5) Договорниот орган може да користи услуги за обезбедување на централизирани и помошни набавни активности од централното тело за набавки, без користење на постапките утврдени во овој закон.

Видови огласи и известувања

Член 29

(1) Огласи и известувања се:

а) претходно информативно известување за набавки од областа на одбраната и безбедноста;

б) оглас за јавна набавка од областа на одбраната и безбедноста;

в) известување за доброволна претходна транспарентност;

г) известување за склучен договор;

д) известување за измена на огласот;

ѓ) известување за поништување на постапката и

е) известување за набавки за подизведувачи.

(2) Формата и содржината на огласите и известувањата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот за финансии.

Начин на објавување

Член 30

(1) Огласите и известувањата од членот 29 од овој закон се објавуваат на Електронскиот систем за јавни набавки (во натамошниот текст: ЕСЈН) истиот ден кога се доставени за објавување.

(2) Договорниот орган го објавува огласот за јавна набавка и во Службеното гласило на ЕУ доколку проценетата вредност на набавката е еднаква или повисока од 400.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и 5.000.000 во денарска противвредност за работи, во рок од три работни дена од денот на објавување на огласот во ЕСЈН.

(3) Постапката за јавна набавка започнува со објавувањето на огласот, односно со испраќањето на поканата за доставување понуда кај постапка со преговарање без објавување на оглас.

Рокови за поднесување на пријави за учество и за поднесување на понуди

Член 31

(1) При утврдување на роковите за доставување на пријавите за учество и понудите, договорниот орган ја зема предвид сложеноста на договорот и времето потребно за изготвување на пријавите за учество и понудите, придржувајќи се до минималните рокови утврдени со овој член.

(2) Во ограничената постапка, постапката со преговарање со претходно објавување на оглас и конкурентниот дијалог, минималниот рок за доставување на пријавите за учество е 30 дена од денот на објавување на огласот за јавна набавка.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, во ограничената постапка, постапката со преговарање со претходно објавување на оглас и конкурентниот дијалог со проценета вредност под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и под 1.000.000 евра во денарска противвредност за работи, минималниот рок за доставување на пријавите за учество е 15 дена од денот на објавување на огласот за јавна набавка.

(4) Во ограничена постапка, минималниот рок за прием на понуди е 40 дена од денот на испраќање на поканата за доставување на понудите.

(5) По исклучок од ставот (4) на овој член, во ограничената постапка, со проценета вредност под 200.000 евра во денарска противвредност за стоки и услуги и под 1.000.000 евра за работи, минималниот рок за прием на понуди е 20 дена од денот на испраќање на поканата за доставување на понудите.

(6) Кога договорниот орган има објавено претходно информативно известување, минималниот рок за доставување на понуди од ставот (4) на овој член може да се скрати на 36 дена, но во ниту еден случај не може да биде помал од 22 дена сметајќи од датумот на испраќање на поканата за доставување на понуди ако:

а) во претходното информативно известување биле наведени сите информации кои ги содржи огласот за јавна набавка, што биле познати во моментот на објавувањето и

б) претходното информативно известување е објавено најмалку 35 дена, а најмногу 12 месеци пред датумот на објавување на огласот за јавна набавка.

(7) Кога огласите се објавуваат по електронски пат, рокот за прием на пријавите за учество може да се скрати за седум дена.

(8) Рокот за прием на понудите од ставот (4) на овој член, може да се скрати за пет дена, ако договорниот орган ја објави целокупната тендерска документација со користење на електронски средства, со директен пристап без ограничување за сите избрани кандидати, при што во поканата за поднесување на понудите е наведена интернет адресата на која е достапна тендерската документација.

(9) Договорниот орган може да го продолжи рокот за поднесување на понудите во случај кога понудите не можат да се изготват без посета на локација, како и во случај кога договорниот орган не е во можност да ја достави тендерската документација или одговорот на доставените барања за појаснувања во временските рокови утврдени со овој закон, иако истите биле навремено побарани. Во тој случај, договорниот орган го продолжува рокот за поднесување на понудите за временски период кој им овозможува на сите понудувачи да добијат целосни и релевантни информации за изготвување на понудата, за што писмено ќе бидат известени од страна на договорниот орган.

(10) Доколку во ограничената постапка или постапката со преговарање со претходно објавување оглас, поради итност не може да се почитува рокот за прием на пријавите или понудите, договорниот орган може да определи пократок рок за прием на пријавите или понудите, но:

а) крајниот рок за прием на пријавите не треба да биде пократок од десет дена од денот на испраќањето на огласот за јавна набавка и

б) крајниот рок за прием на понудите не смее да биде пократок од десет дена од датумот на поканата за поднесување на понудите.

(11) Во постапката со преговарање со и без претходно објавување на оглас и конкурентен дијалог, договорниот орган определува примерен рок за доставување на почетните, на сите последователни и на конечната понуда.

Покана за поднесување на понуди, за преговори или за учество во дијалогот

Член 32

(1) Во ограничената постапка, постапката со преговарање со и без претходно објавување на оглас и конкурентниот дијалог, договорниот орган во писмена форма ги поканува избраните кандидати да ги достават своите понуди, да преговараат или во случај на конкурентен дијалог, да учествуваат во дијалогот.

(2) Поканата за поднесување на понуда во ограничената постапка, или за учество во фазата на дијалог, или за поднесување на првична понуда особено содржи:

а) повикување на бројот на огласот;

б) краен рок за поднесување на понудите, или датум и место на одржување на дијалогот, или краен рок за поднесување на првичните понуди;

в) адреса на која се поднесуваат понудите;

г) датум и место на отворање на понудите;

д) датум и место на одржување на преговорите во случај на постапка со преговарање и

ѓ) доколку е потребно, дополнителни документи кои економските оператори мораат да ги поднесат со цел да ги потврдат изјавите или да ги дополнат документите поднесени во првата фаза со кои ја докажуваат својата способност.

(3) Договорниот орган ја испраќа поканата за поднесување на понуди во втората фаза од ограничената постапка, или за учество во фазата на дијалог, или за поднесување на првична понуда заедно со тендерската документација која во случај на постапка со преговарање и конкурентен дијалог содржи и описната документација.

(4) Доколку тендерската документација е достапна преку користење на електронски средства, во поканата за поднесување на понуди се наведува и начинот за пристап до документацијата.

(5) Описната документација, која е дел од тендерската документација, содржи опис на потребите, целите и ограничувањата на договорниот орган, врз основа на која се започнува со конкурентен дијалог или постапката со преговарање со претходно објавување на оглас.

(6) Кај конкурентниот дијалог поканата за поднесување на понуди особено содржи:

- а) повикување на бројот на огласот;
- б) краен рок за поднесување на понудите;
- в) адреса на која се поднесуваат понудите и
- г) датум и место на отворање на понудите.

Претходно информативно известување за набавки од областа на одбраната и безбедноста

Член 33

Договорниот орган може да објави претходно информативно известување за набавките од областа на одбраната и безбедноста со кое ја известува јавноста за намерата да врши јавна набавка во определен иден период.

Известување за доброволна претходна транспарентност

Член 34

(1) Договорниот орган може да објави известување за доброволна претходна транспарентност кога доделува договор за јавна набавка во постапка со преговарање без објавување оглас.

(2) Известувањето од ставот (1) на овој член се објавува истиот ден кога договорниот орган на понудувачите им ја доставува одлуката за избор.

Известување за измена на огласот во постапката

Член 35

Договорниот орган објавува известување за измена на огласот во постапката во случај кога врши измена или дополнување на огласот за јавна набавка.

Известување за склучен договор

Член 36

(1) Договорниот орган задолжително објавува известување за склучен договор на ЕСЈН во рок од десет дена по склучувањето на договорот во ограничена постапка, постапка со преговарање со или без објавување оглас, или конкурентен дијалог.

(2) Во случај на рамковна спогодба известување за склучен договор за поединечните договори се објавува збирно за сите поединечни договори склучени во последните три месеци врз основа на рамковната спогодба, во рок од десет дена по истекот на секој квартал.

Оглас за јавна набавка од областа на одбраната и безбедноста

Член 37

Оглас за јавна набавка се користи како средство за објавување на постапката за јавна набавка, освен постапката со преговарање без објавување оглас.

Планирање

Член 38

(1) Врз основа на планираните извори за финансирање, договорниот орган донесува план за своите вкупни потреби за набавки во тековната година по видови стоки, услуги и работи според ЗПЈН, со кој го определува предметот на набавка, очекуваниот почеток на постапката, проценетата вредност на договорот и видот на постапката за јавна набавка.

(2) Планот од ставот (1) на овој член договорниот орган го носи до крајот на јануари за тековната година.

(3) Вкупните потреби за набавки ги вклучуваат и потребите што се реализираат како групна набавка или преку централно тело за набавки, како и набавките на посебните услуги.

(4) По потреба, договорниот орган во текот на годината може да го измени и/или дополни планот од ставот (1) на овој член согласно со планираните или обезбедените средства.

Одлука за јавна набавка

Член 39

(1) За потребата од јавна набавка одлучува договорниот орган.

(2) Со одлуката за јавна набавка се утврдува предметот на набавката, износот и изворот на средствата потребни за реализација на договорот, начинот и постапката за јавна набавка и се назначува составот на комисијата, како и ангажирање надворешни стручни лица, доколку е потребно.

(3) Во одлуката за јавна набавка се наведуваат и причините и образложението за користење на постапките со преговарање без објавување на оглас или конкурентен дијалог ако договорниот орган спроведува постапка со преговарање без објавување на оглас или конкурентен дијалог или итните причини за намалување на роковите пропишани со овој закон.

(4) Доколку во текот на постапката за јавна набавка, најповолната понуда е со цена повисока од износот на средства утврден во одлуката за јавна набавка, договорниот орган може да ја измени одлуката и да дообезбеди средства потребни за реализација на договорот, под услов понудената цена да не е понеповолна од реалните пазарни цени.

Надлежности и состав на комисијата за јавна набавка

Член 40

(1) Комисијата за јавна набавка (во натамошниот текст: комисијата) самостојно и независно ја спроведува постапката за јавна набавка согласно со овој закон.

(2) Комисијата, во зависност од постапката за доделување на договорот за јавна набавка, ги врши следниве работи:

- а) учествува во изработката на тендерската документација;
  - б) одговара на прашања и барања за појаснување на тендерската документација;
  - в) ги отвора понудите или пријавите за учество;
  - г) ја утврдува способноста на економските оператори;
  - д) утврдува избрани кандидати;
  - ѓ) ги проверува техничките понуди поднесени од понудувачите во врска со условите и барањата од техничките спецификации или од описната документација;
  - е) ги проверува финансиските понуди поднесени од понудувачите во врска со цената и соодветните финансиски и други услови утврдени во тендерската документација;
  - ж) утврдува неприфатливи пријави за учество или понуди, како и причините заради кои тие пријави за учество или понуди се сметаат за неприфатливи;
  - з) предлага најповолна понуда или поништување на постапката;
  - с) подготвува извештај за спроведената постапка;
  - и) ги известува учесниците во постапката за исходот од соодветната постапка;
  - ј) учествува во изготвувањето одговор по жалба и
  - к) други работи согласно со овој закон.
- (3) Комисијата е должна да постапува согласно со Кодексот на однесување при спроведување на јавните набавки.
- (4) Комисијата е составена од непарен број членови, а може да има и нивни заменици.

Тендерска документација

Член 41

- (1) Договорниот орган во тендерската документација ги наведува барањата, условите, критериумите и други неопходни информации, со цел да му обезбеди на економскиот оператор целосни, точни и прецизни информации во врска со начинот на спроведување на постапката за јавна набавка.
- (2) Тендерската документација, во зависност од видот на постапката, особено содржи:
- а) информации во врска со договорниот орган;
  - б) податоци за предметот на набавка;
  - в) упатства во врска со законските рокови и неопходните услови за учество во постапката;
  - г) информации во врска со критериуми за утврдување способност на понудувачите или кандидатите и документација со која се докажува исполнувањето на критериумите за способност;
  - д) информации во врска со критериумите за избор на најповолна понуда;
  - ѓ) технички спецификации или описна документација во случај на примена на конкурентен дијалог и постапка со преговарање;
  - е) упатства во врска со изработка и поднесување на пријавите за учество и техничката и финансиската понуда;
  - ж) упатства во врска со правната заштита во постапка за јавна набавка и
  - с) информации во врска со задолжителните одредби од договорот за јавна набавка.

(3) Договорниот орган може да одреди во тендерската документација дали ќе бара пренос на правата од интелектуална сопственост.

Измени и дополнувања на тендерската документација

Член 42

(1) Договорниот орган е должен да одговори на сите прашања или барања за појаснување или измени кои економските оператори можат да ги постават во врска со тендерската документација, под услов истите да бидат поднесени најмалку осум дена пред крајниот рок за поднесување понуди или пријави за учество.

(2) Договорниот орган може во роковите од ставот (1) на овој член, по свое наоѓање или врз основа на поднесените прашања или барања од економските оператори, да ја измени или дополни тендерската документација.

(3) Одговорите, како и измените и дополнувањата на тендерската документација, договорниот орган без надоместок и во најкус можен рок ги прави достапни на ист начин како што ја направил достапна тендерската документација, но не подоцна од четири дена од крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество.

Информации за обврските од материјалните прописи

Член 43

Договорниот орган ги наведува во тендерската документација, институциите од кои кандидатот или понудувачот може да ги добие соодветните информации за обврските во врска со даноците, заштитата на животната средина, одредбите за заштита во поглед на вработувањето и работните услови кои се во сила во земјата или трета земја во која треба да се изведат работите или да се пружат услугите, во текот на реализацијата на договорот.

Технички спецификации

Член 44

(1) Предметот на набавка се опишува на јасен, недвосмислен, целосен и неутрален начин кој ќе обезбеди споредливост на понудите во поглед на условите и барањата утврдени од договорниот орган.

(2) Техничките спецификации се составен дел на тендерската документација.

(3) Со техничките спецификации се дефинираат потребните карактеристики на стоките, услугите или работите. Овие карактеристики може да се однесуваат и на одреден процес или метод на производство или обезбедување на бараните стоки, услуги или работи или на одреден процес од друга фаза во нивниот животен век, дури и доколку таквите фактори не се составен дел од нивната материјална содржина, под услов карактеристиките да се поврзани со предметот на набавка како и да бидат сразмерни со вредноста и целите на набавката.

(4) Техничките спецификации мора да им обезбедат на сите економски оператори еднаков пристап до постапката за јавна набавка и не смеат неоправдано да ја попречуваат пазарната конкуренција во јавните набавки.

(5) Техничките спецификации се одредуваат на еден од следниве начини:

а) со упатување според следниот редослед на:

- националните цивилни стандарди кои се преземени од европските стандарди,

- европски технички одобрености,

- општи цивилни технички спецификации,

- национални цивилни стандарди кои се преземени од меѓународни стандарди,

- други меѓународни цивилни стандарди,

- други технички референтни системи поставени од европски органи за стандардизација или кога вакви не се пропишани, други национални цивилни стандарди, национални технички одобрености или национални технички спецификации кои се однесуваат на идејното решение, пресметката и изведувањето на работите и користењето на стоките,

- цивилни технички спецификации што произлегуваат од индустријата и се широко признаени од неа или

- национални „одбранбени стандарди“ посебно дефинирани во подзаконски акт и одбранбени материјални спецификации слични со овие стандарди;

б) условите за извршување или функционалните карактеристики на предметот на набавка треба да бидат опишани доволно прецизно за да им овозможи на понудувачите да го разберат предметот на набавка и договорниот орган да изврши избор на најповолна понуда;

в) во однос на условите за извршување или функционални карактеристики од точката б) на овој став, упатувањето на стандардите, техничките одобрености и заедничките технички спецификации од точката а) на овој став, треба да биде основа за исполнување на карактеристиките или барањата за функционалности или

г) со повикување на спецификациите од точката а) на овој став за одредени карактеристики и со повикување на условите за реализација или функционалните карактеристики од точката б) на овој став за други останати карактеристики.

(6) Во случаите на одредување на техничките спецификации согласно со ставот (5) точка а) на овој член, секое упатување треба да биде придружено со зборовите: „или еквивалентно“, при што се наведуваат клучните параметри кои мора да ги исполни предметот на набавката за да биде еквивалентен.

(7) Договорниот орган не смее да дефинира технички спецификации кои упатуваат на конкретно производство, изведба, определен процес или трговски марки, патенти, видови или специфично потекло на стоки со цел фаворизирање или елиминирање на определени економски оператори или определени стоки.

(8) По исклучок од ставот (7) на овој член, таквото упатување е дозволено само во исклучителен случај кога не е можно да се даде доволно прецизен опис на предметот на набавка за сите заинтересирани страни согласно со одредбите од овој член и треба да е придружено со зборовите: „или еквивалентно“.

(9) Во случаите од ставот (5) точка а) на овој член, договорниот орган не смее да ја отфрли понудата ако стоките, услугите или работите не се во согласност со спецификациите, а понудувачот докаже дека понудата ги задоволува на соодветен начин барањата на договорниот орган.

(10) Соодветен начин за докажување на сообразноста со бараните технички спецификации може да биде техничката книга на производителот или извештајот за извршеното тестирање или калибрирање издаден од акредитирана

лабораторија за тестирање или калибрирање или акредитирано тело за сертификација на производи и услуги или акредитирано инспекциско тело кои ја гарантираат примената на општоприфатените стандарди.

(11) Условите за извршување или функционални карактеристики од ставот (5) точка б) на овој член, можат исто така, да вклучат и услови во врска со заштитата на животната средина.

(12) Кога договорниот орган наведува услови во врска со заштитата на животната средина во условите за извршување или функционални карактеристики, може да користи детални спецификации или доколку е неопходно, делови од истите како што е дефинирано во европските или (мулти) националните „еколошки ознаки“ или во кои било други еколошки ознаки, под следниве услови:

а) тие спецификации соодветно да ги дефинираат карактеристиките на стоките или услугите што претставуваат предмет на договорот за јавна набавка;

б) условите за ознаката да се изготвени врз основа на научни информации;

в) „еколошките ознаки“ да се добиени на начин и во постапка во која можат да учествуваат сите заинтересирани страни и

г) „еколошките ознаки“ да им се достапни на сите заинтересирани страни.

(13) Договорниот орган може да наведе дека стоките и услугите кои имаат „еколошка ознака“ ќе се сметаат дека целосно одговараат на техничките спецификации во тендерската документација. Договорниот орган нема да ја отфрли понудата која не одговара на техничките спецификации само заради тоа што стоките или услугите не се означени со „еколошка ознака“, доколку понудувачот докаже, со кои било соодветни документи, дека стоките или услугите одговараат на бараните технички спецификации. Договорниот орган е должен да ги прифати сертификатите од признати меѓународни тела.

Алтернативни понуди

Член 45

(1) Кога критериум за доделување на договор за јавна набавка е економски најповолна понуда, договорниот орган може да им дозволи на понудувачите да поднесуваат алтернативни понуди.

(2) Договорниот орган во огласот за доделување на договор за јавна набавка наведува дали дозволува поднесување на алтернативни понуди.

(3) Договорниот орган кој дозволил поднесување на алтернативни понуди, во тендерската документација ги наведува минималните услови што треба да се исполнат со алтернативните понуди и сите специфични услови за нивно поднесување.

(4) Договорниот орган нема да ги разгледа алтернативните понуди кои не ги исполнуваат минималните услови од ставот (3) на овој член.

(5) Ако договорниот орган дозволил поднесување на алтернативни понуди, тој не смее да одбие алтернативна понуда доколку таа е избрана за најповолна, само поради тоа што:

а) договорот за јавна набавка на стоки според алтернативната понуда избрана за најповолна ќе премине во договор за јавна набавка на услуги или

б) договорот за јавна набавка на услуги според алтернативната понуда избрана за најповолна ќе премине во договор за јавна набавка на стоки.

Критериуми за утврдување на способност

Член 46

(1) Критериуми за утврдување на способност на економскиот оператор се:

- а) личната состојба;
- б) способноста за вршење професионална дејност;
- в) економската и финансиската состојба;
- г) техничката или професионална способност;
- д) стандардите за системи за квалитет и
- ѓ) стандардите за управување со животната средина.

(2) За примена на критериумите за утврдување на способност од ставот (1) точки в) и г) на овој член, договорниот орган во тендерската документација ги наведува минималните услови што економските оператори треба да ги исполнат за да се квалификуваат.

(3) Договорниот орган не смее да бара исполнување на одредени критериуми за утврдување на способност на економските оператори кои се непропорционални и кои не се директно поврзани со предметот на договорот за јавна набавка.

(4) Во случај на група економски оператори, сите членови на групата поединечно ја докажуваат својата лична состојба и способноста за вршење професионална дејност.

Лична состојба на економскиот оператор

Член 47

(1) Договорниот орган го исклучува од постапката за јавна набавка економскиот оператор доколку утврди дека на економскиот оператор или на лицето кое е член на управниот или на надзорниот орган на тој економски оператор или кое има овластувања за застапување или донесување одлуки или надзор врз него, во последните пет години му е изречена правосилна судска пресуда за сторено кривично дело кое има елементи од следниве кривични дела утврдени во Кривичниот законик:

- а) учество во злосторничко здружување;
- б) корупција;
- в) затајување даноци и придонеси;
- г) тероризам или казнени дела поврзани со терористички активности;
- д) перење пари и финансирање тероризам и
- ѓ) злоупотреба на детскиот труд и трговија со луѓе.

(2) Договорниот орган го исклучува од постапката за јавна набавка економскиот оператор:

а) кој има неплатени даноци, придонеси или други јавни давачки, освен ако му е одобрено одложено плаќање на даноците, придонесите или другите јавни давачки во согласност со посебните прописи и истите редовно ги плаќа;

б) кој е во постапка на стечај или во постапка на ликвидација;

в) на кој му е изречена споредна казна забрана за учество во постапки за јавен повик, доделување договори за јавна набавка и договори за јавно приватно партнерство;

г) на кој му е изречена споредна казна привремена или трајна забрана за вршење на одделна дејност;

д) на кој му е изречена прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност, односно привремена забрана за вршење одделна дејност;

ѓ) доколку утврди, врз основа на какви било докази, вклучително и преку класифицирани информации, дека економскиот оператор претставува ризик по безбедноста на земјата или

е) кој дава лажни податоци или не ги доставува податоците што ги бара договорниот орган.

(3) Договорниот орган го исклучува економскиот оператор од постапката за јавна набавка во случаите кога условот за исклучување ќе го наведе во тендерската документација:

а) доколку економскиот оператор покажал значителни или постојани недостатоци во исполнувањето клучни обврски во претходни договори за јавни набавки или претходни договори за концесии и јавно приватни партнерства склучени со тој договорен орган, што резултирало со еднострано раскинување на договорот, барање оштета или преземање други слични санкции од страна на договорниот орган или

б) доколку економскиот оператор незаконски влијае врз одлуката на договорниот орган или да добие доверливи информации со кои би можел да стекне незаконска предност во постапката за јавна набавка.

(4) За докажување на својата лична состојба економскиот оператор ги доставува следните документи:

а) изјава на економскиот оператор дека во последните пет години не му била изречена правосилна пресуда за учество во злосторничко здружување, корупција, затајување даноци и придонеси, тероризам или казнени дела поврзани со терористички активности, перење пари и финансирање тероризам и злоупотреба на детскиот труд и трговија со луѓе;

б) потврда дека не е отворена постапка за стечај од надлежен орган;

в) потврда дека не е отворена постапка за ликвидација од надлежен орган;

г) потврда за платени даноци, придонеси и други јавни давачки од надлежен орган од земјата каде што економскиот оператор е регистриран;

д) потврда од Регистарот на казни за сторени кривични дела на правните лица дека не му е изречена споредна казна забрана за учество во постапки за јавен повик, доделување на договори за јавни набавки и договори за јавно приватно партнерство;

ѓ) потврда од Регистарот на казни за сторени кривични дела на правните лица дека не му е изречена споредна казна привремена или трајна забрана за вршење на одделна дејност и

е) потврда дека со правосилна пресуда не му е изречена прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност, односно привремена забрана за вршење одделна дејност.

(5) Документите од ставот (4) на овој член не смеат да бидат постари од шест месеци, а се доставуваат во оригинал или копија заверена од економскиот оператор.

(6) Ако договорниот орган се сомнева во документите за утврдување на личната состојба на економскиот оператор, тој може да побара информации директно од надлежните органи кои ги издаде документите за утврдување на личната состојба.

Способност за извршување на професионална дејност

Член 48

(1) Како услов за утврдување способност за вршење професионална дејност, договорниот орган бара секој економски оператор да достави доказ дека е регистриран како физичко или правно лице за вршење на дејноста поврзана со предметот на набавка или доказ дека припаѓа на соодветно професионално здружение согласно со прописите на земјата каде што е регистриран.

(2) При утврдување на способноста за вршење професионална дејност на економските оператори договорниот орган бара и доказ издаден од надлежен орган за исполнување на посебните услови за вршење на дејноста пропишани согласно со закон кои се однесуваат на предметот на јавна набавка.

Економска и финансиска способност

Член 49

(1) Договорниот орган може да бара од економскиот оператор да ја докаже својата економска и финансиска способност, при што во тендерската документација наведува со кои документи ќе ја докаже истата.

(2) Договорниот орган како доказ за економската и финансиската способност на економските оператори може да бара еден или повеќе од следниве документи:

а) соодветни изводи од банки;

б) доказ за релевантно осигурување за надомест при професионален ризик;

в) финансиски извештаи или извадоци од финансиските извештаи и деловни книги со содржини кои договорниот орган ќе ги утврди во тендерската документација доколку законодавството на земјата во која економскиот оператор има седиште, го бара тоа и

г) различни форми на изводи од прометот и доколку е тоа соодветно, прометот во областа на набавката за последните три години, земајќи го предвид датумот на основање или кога почнал со работа економскиот оператор, доколку информациите за таквите услуги се на располагање.

(3) Ако од која било оправдана причина економскиот оператор не е во можност да ги обезбеди документите што ги бара договорниот орган, тој може својата економска и финансиска способност да ја докаже со други документи кои договорниот орган ги смета за соодветни, под услов тие да даваат реална слика за економската и финансиската состојба на економскиот оператор.

(4) Економската и финансиската способност на економскиот оператор може да биде поддржана од друг субјект, без оглед на правните врски меѓу економскиот оператор и тој субјект.

(5) Ако економскиот оператор ја докажува својата економска и финансиска способност повикувајќи се на поддршката од друг субјект согласно со ставот (4) на овој член, тој е должен да ја докаже поддршката со валиден доказ, односно писмен договор дека тој субјект ќе му ги стави на располагање на економскиот оператор соодветните финансиски средства. Против субјектот кој ја обезбедува финансиската поддршка не смее да е изречена правосилна пресуда за учество во криминална организација, корупција, измама или за перење на пари.

(6) Ако економски оператори поднесат групна понуда или пријава за учество, економската и финансиската состојба се докажува со земање предвид на ресурсите на сите членови на групата. Ако групата на понудувачи или кандидати настапува со финансиска поддршка од трет субјект, економската и финансиската состојба се утврдува согласно со ставот (5) на овој член.

(7) Договорниот орган во огласот за јавна набавка или тендерската документација го наведува доказот или доказите од став (2) на овој член кои економските оператори мора да ги поднесат.

(8) Договорниот орган од економските оператори може да побара во понудата да приложат изјава дека немаат неизмирени обврски кон подизведувачите од претходните постапки за набавки.

Техничка и професионална способност

Член 50

(1) Договорниот орган може да побара од економскиот оператор кој учествува во постапката за јавна набавка, да ја докаже својата техничка или професионална способност.

(2) Ако договорниот орган бара докажување на техничката и професионалната способност, во тендерската документација ги наведува документите со кои економскиот оператор треба да ја докаже истата.

(3) Во постапките за доделување на договори за јавна набавка на стоки, услуги или работи техничката и професионалната способност на економскиот оператор може да се докаже:

а) со листа на главните испораки на стоки или изведени услуги во последните три години, вклучувајќи го и нивниот износ, датумите и купувачите (договорни органи или приватните субјекти). Економскиот оператор доказот за извршена испорака на стоките или услугите го доставува во форма на изјави издадени или потпишани од надлежен орган, или во форма на договори, фактури и слични документи. Доколку економскиот оператор испорачувал стоки или изведувал услуги на субјект кој не е договорен орган согласно со овој закон, доказот за извршена испорака на стоките или услугите го доставува во форма на изјава на купувачот или во форма на договори или фактура или, доколку такви документи не можат да се обезбедат од причини вон контрола на економскиот оператор, само со негова изјава за извршени испораки;

б) со листа на работи кои се извршени во последните пет години со приложување на потврда за задоволителна изведба на работите. Во потврдата се наведува вредноста, времето и местото на изведување на работите и наводи дали работите се изведени согласно со правилата на деловно работење и дали се прописно завршени;

в) со наведување на техничкиот персонал и техничките органи кои ќе бидат вклучени во извршувањето на набавката, без оглед на тоа дали тие се вработени кај економскиот оператор или за него изведуваат или ќе изведуваат работи, особено оние задолжени за контрола на квалитетот и при договорите за работи, оние од кои договорниот орган може да бара да изведуваат градби;

г) со опис на техничката опременост и оспособеност на економскиот оператор, мерки кои ги користи за осигурување на квалитет и негова опременост и оспособеност за испитување и истражување;

д) со проверка на производствените капацитети на економскиот оператор или ако е тоа потребно и на неговите капацитети за проучување и истражување, како и на мерките за контрола на квалитетот, која ја спроведува договорниот орган или во негово име ја спроведува надлежен орган во земјата во која економскиот оператор е регистриран. Проверката може да се направи од страна на

договорниот орган или по негово овластување од овластен надлежен административен орган на земјата во која економскиот оператор има седиште, под услов тој орган да се согласува да го изврши прегледот;

ѓ) со докази за образовните и професионални квалификации на економскиот оператор или на неговиот стручен кадар и особено на лицата кои се одговорни за давање на конкретната услуга или извршување на конкретните работи;

е) со наведување на мерките за управување со животната средина кои економскиот оператор ќе ги применува при реализација на договорот за јавна набавка на услуги или работи, доколку тоа е соодветно на предметот на набавката;

ж) со изјава за просечниот годишен број на вработени и за бројот на технички кадар во последните три години;

з) со изјава за алатките, материјалите и техничката опрема, бројот на вработени и изворите на снабдување, вклучувајќи ја и локацијата, доколку тоа е на територијата на трета земја, кои на економскиот оператор ќе му бидат на располагање за извршување на набавката, за исполнување на евентуалните поголеми потреби на договорниот орган, поради криза или за обезбедување одржување, модернизација или адаптација на материјалите кои се предмет на набавката;

с) со наведување на делот од набавката кој понудувачот има намера да го изведе со подизведувач;

и) за стоките што треба да се набават:

- со мостри, опис или фотографии на производи кои се предмет на испорака, а чија веродостојност економскиот оператор е должен да ја потврди доколку тоа го побара договорниот орган и

- со сертификати и извештаи издадени од надлежни тела за контрола за квалитет со признаена компетентност, а кои ја тестираат погодноста на производите што јасно била утврдена со упатувањата кон спецификациите и стандардите;

ј) за набавки на воена опрема, со соодветна дозвола или согласност за нејзино производство и тргување која се издава во согласност со прописите со кои се регулира производството или прометот со воена опрема. Доколку земјата каде економскиот оператор има седиште не издава ваква дозволата, наместо доказ економскиот оператор приложува изјава дека во земјата каде што има седиште, нема обврска за добивање посебна дозвола за производство или трговија на воена опрема.

(4) Во случај на договори кои вклучуваат класифицирани информации, договорниот орган ја проверува способноста на економските оператори согласно со одредбите од овој закон.

(5) Техничката и професионалната способност на економскиот оператор можат да бидат поддржани од друг субјект, без оглед на правните врски меѓу економскиот оператор и тој субјект, освен во делот на референтната листа и претходно склучените договори.

(6) Ако економскиот оператор ја докажува својата техничка или професионална способност повикувајќи се на поддршката од друг субјект согласно со ставот (5) на овој член, тој е должен да ја докаже поддршката со валиден доказ дека тој субјект ќе му ги стави на располагање на економскиот оператор соодветните

технички и професионални ресурси. Против субјектот кој ја обезбедува техничката или професионалната поддршка не смее да е изречена правосилна пресуда за учество во криминална организација, корупција, измама или за перење на пари.

(7) Ако економски оператори поднесат групна понуда или пријава за учество, техничката и професионалната способност се докажува со земање предвид на ресурсите на сите членови на групата. Ако групата на понудувачи или кандидати настапува со техничка или професионална поддршка од трет субјект или трети субјекти, техничката и професионалната способност се утврдуваат согласно со ставот (6) на овој член.

(8) Во постапките за јавна набавка каде предмет е набавка на стоки кои вклучуваат и нивна инсталација или вградување, обезбедување на услуги или изведување на работи, способноста на економските оператори може да се оценува особено во однос на неговите вештини, успешност, искуство и сигурност, на начин дефиниран од страна на договорниот орган во тендерската документација.

(9) Договорниот орган во огласот за јавна набавка или во тендерската документација наведува кои начини на докажување од ставот (6) на овој член ќе ги смета за соодветни.

(10) Ако од која било оправдана причина економскиот оператор не е во можност да ги обезбеди документите што ги бара договорниот орган, тој може својата техничка или професионална способност да ја докаже со други документи кои договорниот орган ги смета за соодветни, под услов тие да даваат реална слика за техничката или професионална способност на економскиот оператор.

Стандарди за обезбедување на квалитет

Член 51

(1) Кога се бара поднесување на сертификати издадени од независни институции со кои се потврдува дека економскиот оператор се придржува до одредени стандарди за гаранција на квалитет, договорниот орган ги посочува системите за квалитет засновани врз релевантните европски или меѓународни стандарди.

(2) Според принципот за заемно признавање, договорниот орган ги прифаќа еквивалентните сертификати издадени од институции основани во земјите членки на Европската унија.

Стандард за управување со животната околина

Член 52

(1) Ако договорниот орган бара почитување на одредени стандарди за управување со животната средина, тој се повикува на:

а) Шемата за управување со животната средина и ревизија на Заедницата (EMAS) или

б) стандардите за управување со животната средина засновани на релевантните европски или меѓународни стандарди потврдени од институции за акредитација или оценување на сообразност или од релевантните европски или меѓународни тела акредитирани за сертификација.

(2) Според принципот за заемно признавање, договорниот орган ги прифаќа еквивалентните сертификати издадени од институции основани во земјите членки на Европската унија.

Намалување на бројот на способни кандидати

Член 53

(1) Во ограничената постапка, постапката со преговарање со објавување оглас и конкурентниот дијалог, договорниот орган може да го ограничи бројот на способни кандидати што ќе ги покани да поднесат понуда или да учествуваат во дијалог, доколку минималниот број способни кандидати бил утврден во согласност со овој член.

(2) Договорниот орган во огласот за јавна набавка или во поканата за потврдување на интерес наведува објективни и недискриминаторски критериуми или правила што планира да ги користи за да го намали бројот на способни кандидати, како и минималниот, и доколку е потребно, максималниот број на кандидати што има намера да ги покани. Минималниот број на кандидати што ќе ги покани да поднесат понуда или да учествуваат во дијалог е три.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, ако бројот на способни кандидати е помал од минималниот број, договорниот орган може да ја:

а) поништи постапката или

б) спроведе постапката со кандидатот или кандидатите кои ја исполниле бараната способност.

(4) Доколку договорниот орган смета дека бројот на способни кандидати не е доволен за да се обезбеди конкуренција, може привремено да ја прекине постапката и повторно да го објави огласот, како и да одреди нов рок за поднесување на пријавите за учество. Во тој случај, кандидатите избрани по првиот оглас за јавна набавка и кандидатите избрани по вториот оглас за јавна набавка, во зависност од видот на постапката ќе бидат поканети да поднесат понуда или да учествуваат во преговорите или да учествуваат во дијалогот согласно со овој закон. Оваа можност не влијае врз правото на договорниот орган да постапи согласно со ставот (3) точка а) на овој член, и да започне нова постапка за јавна набавка.

(5) Договорниот орган не смее да вклучува економски оператори кои не се пријавиле да учествуваат или кандидати без потребната способност.

Намалување на бројот на понуди и на решенија

Член 54

(1) Доколку договорниот орган ја користи можноста за намалување на бројот на понуди од членот 23 од овој закон или на можноста за намалување на решенијата од членот 25 од овој закон, тоа ќе го направи со примена на критериумите за избор на најповолна понуда утврдени во огласот и во тендерската документација.

(2) Намалениот број на понуди или решенија мора да обезбеди вистинска конкуренција во завршната фаза од преговорите или дијалогот.

Критериуми за избор на најповолна понуда

Член 55

(1) Договорниот орган го доделува договорот за јавна набавка врз основа на економски најповолната понуда.

(2) Економски најповолната понуда се утврдува врз основа на цената; или трошоците со користење на пристапот на исплатливост, како што се трошоците во животниот век; или како најдобар однос помеѓу цената и квалитетот, што се оценува врз основа на критериуми, вклучувајќи квалитативни, еколошки и социјални аспекти поврзани со предметот на набавка кои може да вклучуваат:

а) квалитет и техничка вредност, естетски и функционални карактеристики, достапност, дизајн прилагоден за сите корисници, социјални, еколошки и иновативни карактеристики, како и услови на купопродажба;

б) организација, квалификации и искуство на персоналот кој ќе го извршува договорот, доколку квалитетот на ангажираниот персонал може значително да влијае на извршувањето на договорот и

в) пост-продажни услуги и техничка поддршка, а во исклучителни случаи услови на испорака, како што се датум на испорака, начин на испорака и рок на испорака или рок на извршување.

(3) Цената или трошокот може да биде и во форма на фиксна цена или трошок, врз основа на кој економските оператори конкурираат само во однос на критериумите за квалитет.

(4) Критериумите за избор на најповолна понуда мора да бидат недискриминаторски, пропорционални и директно да се поврзани со предметот на набавка. Критериумите се директно поврзани со предметот на набавка доколку се однесуваат на стоките, услугите или работите што треба да се набават и тоа на кој било начин и во која било фаза на нивниот животен век, вклучувајќи ги факторите опфатени со одредена постапка на производство, изведба или продажба на тие стоки, услуги или работи или со одредена постапка за друга фаза од нивниот животен век, дури и ако таквите фактори содржински не се дел од нив.

(5) Договорниот орган ги утврдува критериумите за избор на најповолна понуда на начин кој ќе му овозможи ефикасен преглед и евалуација на понудите, како и проверка на информациите доставени од понудувачите, а во случај на сомнеж, да ја провери точноста на поднесените податоци и докази во понудата.

(6) Договорниот орган во тендерската документација одредува бодови за секој поединечен критериум кој е избран, при што вкупниот збир ќе изнесува 100.

(7) По исклучок од ставот (6) на овој член, бодови не се користат кога економски најповолната понуда се избира само врз основа на цената.

Пресметка на трошоците на животниот век

Член 56

(1) Трошоците во животниот век на стоките, услугите или работите ги опфаќаат сите или дел од следниве трошоци:

а) трошоци на товар на договорниот орган или на други корисници, како што се:

- трошоци за набавка,

- трошоци за користење, како што е потрошувачката на енергија и други ресурси,

- трошоци за одржување и

- трошоци поврзани со расходување, како што се трошоци за собирање и рециклирање;

б) трошоците за отстранување на влијанието на стоките, услугите или работите врз животната средина во текот на нивниот животен век доколку може да се утврди и да се провери нивната парична вредност, а кои може да вклучуваат трошоци од емисии на стакленички гасови и други загадувачи, како и други трошоци за ублажување на климатските промени.

(2) Доколку договорниот орган ги користи трошоците на животниот век како критериум за избор на најповолна понуда, во тендерската документација наведува податоци кои треба да ги достават понудувачите и методот на утврдување на трошоците во животниот век врз основа на овие податоци.

(3) Методот од ставот (2) на овој член кој се користи за утврдување на трошоците од ставот (1) точка б) на овој член треба:

а) да се заснова на објективно проверливи и недискриминаторски критериуми и не смее неоправдано да обезбеди поповолен или понеповолен третман на одредени економски оператори, особено ако не е наменет за повеќекратна или континуирана примена;

б) да биде достапен за сите заинтересирани страни и

в) бараните податоци да може да ги обезбедат економските оператори без неразумни потешкотии, вклучувајќи ги и економските оператори од други земји потписнички на меѓународни спогодби кои се ратификувани согласно со Уставот на Република Северна Македонија.

Гаранција на понудата

Член 57

(1) Договорниот орган може да бара гаранција на понудата во вид на банкарска гаранција и тоа го наведува во огласот и во тендерската документација.

(2) Договорниот орган ја изразува бараната вредност како процент од вредноста на понудата, при што не смее да бара висина на гаранција поголема од 3% од вредноста на понудата без вклучен ДДВ.

(3) Гаранцијата на понудата се доставува заедно со понудата и не може дополнително да се достави по истекот на рокот за поднесување на понудите.

(4) Договорниот орган ја наплаќа банкарската гаранција на понудата ако понудувачот:

а) ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност,

б) не ја прифати исправката на аритметичките грешки од страна на комисијата,

в) не го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или

г) не ја обезбеди гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот, ако договорниот орган ја предвидел во тендерската документација.

(5) Банкарската гаранција треба да е со важност не помалку од денот на истекот на важноста на понудата.

(6) Договорниот орган може, во исклучителни случаи кои не настанале по негова вина, да побара од понудувачите продолжување на периодот на важност на банкарската гаранција.

(7) Банкарската гаранција им се враќа на понудувачите кои не се избрани за најповолни во рамките на периодот на нејзината важност.

(8) Банкарската гаранцијата на понудувачот чија понуда е избрана за најповолна се враќа откако ќе го потпише договорот за јавна набавка и ќе достави гаранција за квалитетно извршување, доколку истата се бара.

Банкарска гаранција за навремено и квалитетно извршување на договорот

Член 58

(1) Договорниот орган може да бара од понудувачот чија понуда е избрана за најповолна да обезбеди гаранција за квалитетно и навремено извршување на договорот во вид на банкарска гаранција и тоа го наведува во огласот и во тендерската документација.

(2) Висината на гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот може да биде од 5% до 15% од вредноста на договорот за јавна набавка.

(3) По исклучок од ставот (1) на овој член, гаранција за квалитетно и навремено извршување на договорот не се бара при доделување рамковна спогодба.

(4) Гаранција за квалитетно и навремено извршување на договорот може да се бара кај поединечните договори што се доделуваат врз основа на рамковна спогодба.

(5) Гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот треба да е со важност до целосно реализирање на договорот за јавна набавка.

(6) Гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот му се враќа на носителот на набавката во рок од 14 дена од денот на целосното реализирање на договорот за јавна набавка.

(7) Во случај кога е продолжен рокот за реализација на договорот или е зголемена неговата вредност, носителот на набавката соодветно треба да ја продолжи важноста и вредноста на гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот.

Гаранција за авансно плаќање

Член 59

(1) Договорниот орган, согласно со обврските од договорот за јавна набавка, може да предвиди авансно плаќање.

(2) Договорниот орган пред исплата на авансот задолжително обезбедува банкарска гаранција од носителот на набавката во висина на договорениот аванс.

Подготовка и поднесување на понудите

Член 60

(1) Економскиот оператор ја изготвува пријавата за учество и понудата во согласност со тендерската документација.

(2) Понудата е обврзувачка за целиот период на важност што го утврдил договорниот орган.

(3) Во исклучителни случаи, договорниот орган може да побара од понудувачите продолжување на периодот на важност на понудите.

(4) Понудувачот ја доставува понудата со цена во која се засметани сите трошоци и попусти на вкупната цена на понудата, без ДДВ кој се искажува посебно, во денари или во валута како што е утврдено во тендерската документација.

(5) Цената на понудата се изразува за вкупниот предмет на набавка. Доколку предметот на набавка е поделен во делови, цената на понудата се изразува посебно за оној дел за кој се поднесува понудата согласно со тендерската документација.

(6) Договорниот орган во тендерската документација ја утврдува валутата или валутите во кои може да се изрази цената на понудата, како и валутата која ќе се користи за евалуација на понудите. Курсната листа која ќе се користи е курсната листа на Народната банка на Република Северна Македонија, а курсевите за размена се оние кои важеле 14 дена пред крајниот рок за поднесување на понудите.

(7) Економскиот оператор може да ја измени, замени или да ја повлече својата понуда пред истекот на крајниот рок за поднесување на понудите.

(8) Економскиот оператор ја доставува својата понуда или пријава за учество по пошта или лично на адресата посочена од договорниот орган, или, ако е предвидена таква можност, со користење на електронски средства.

(9) Ако договорниот орган утврдил дека понудите или пријавите за учество се испраќаат по пошта или лично, истите се доставуваат во затворен коверт на кој во горниот лев агол треба да стои ознаката „не отворај“, повикување на бројот на огласот или поканата за поднесување на понуди, назив на договорниот орган и адреса.

(10) Понудата или пријавата за учество се доставува во еден оригинален примерок кој треба да биде потпишан (секоја страница) од страна на одговорното лице на понудувачот или од него овластено лице. Со тендерската документација договорниот орган може да предвиди доставување и на одреден број на копии на понудата.

Услови за обезбедување на реализацијата на договорот

Член 61

(1) Договорниот орган во тендерската документација ги наведува условите за обезбедување на реализација на договорот.

(2) Договорниот орган може да побара понудата да содржи и:

а) документ врз основа на кои договорниот орган утврдува дека понудувачот ќе може да ги исполни своите обврски во однос на извозот, преносот и транзитот на стоки поврзани со договорот, вклучувајќи каква било придружна документација добиена од засегнатите земји;

б) посочување на какво било ограничување за договорниот орган во однос на објавувањето, преносот или употребата на стоките и услугите или кој било резултат на тие стоки и услуги, што би произлегле од контролата на извозот или сигурносните аранжмани;

в) документ што докажува дека организацијата и локацијата на синџирот на снабдување на понудувачот е во согласност со барањата на договорниот орган во однос на условите за обезбедување на реализацијата на договорот утврдени во тендерската документација, како и гаранција дека можните промени во неговиот синџир на снабдување за време на реализацијата на договорот нема неповолно да влијаат врз усогласеноста со предметните барања;

г) изјава од понудувачот да се воспостави и/или одржи бараниот капацитет за исполнување на дополнителни потреби на договорниот орган произлезени како последица на криза, според роковите и условите што треба да се договорат, односно прецизираат;

д) придружна документација добиена од националните власти на понудувачот во однос на исполнувањето на дополнителни потреби на договорниот орган произлезени како последица на криза;

ѓ) изјава од понудувачот за извршување на одржувањето, модернизацијата или приспособувањето на стоките опфатени со договорот;

е) изјава од понудувачот за навремено информирање на договорниот орган за каква било промена во неговата организација, синџир на снабдување или индустриска стратегија што може да влијае врз обврските кон него и

ж) изјава од понудувачот, во согласност со роковите и условите што треба да се договорот, да му ги обезбеди на договорниот орган сите посебни начини за производство на резервни делови, компоненти, склопови и посебна опрема за тестирање, вклучувајќи и технички цртежи, дозволи и упатства за употреба, во случај повеќе да не може да ги достави овие стоки.

Евалуација на пријави за учество и понуди

Член 62

(1) Комисијата, при евалуација на пријавите за учество, ја проверува комплетноста и валидноста на документацијата за утврдување на способноста на кандидатот.

(2) При проверката на комплетноста и валидноста на документацијата за утврдување на способноста на кандидатот и при евалуација на понудата, комисијата може да побара економските оператори да ги појаснат или дополнат документите, доколку не станува збор за значителни отстапувања од бараната документација. Комисијата не смее да создава предност во корист на одреден економски оператор со користење на бараните појаснувања или дополнувања.

(3) Бараното објаснување економскиот оператор го доставува во рокот кој го определила комисијата.

(4) Никакви промени во финансиската и техничката понуда, освен исправката на аритметички грешки, не смеат да се бараат, нудат или да се дозволат од страна на комисијата или од економскиот оператор.

(5) Комисијата може да бара директно од економскиот оператор, а со цел за објаснување на пријавата за учество или понудата, превод на делот од пријавата за учество или понудата кој е во врска со техничката документација за кој во тендерската документација дозволил истата да биде изработена на странски јазик и за истото да одреди примерен рок.

(6) Неприфатливите пријави за учество и понуди комисијата нема да ги евалуира.

(7) Евалуацијата на пријавите за учество и на понудите се врши исклучиво во согласност со критериумите наведени во тендерската документација.

(8) По завршување на првата фаза од постапката, комисијата изготвува извештај за оценување на способноста на кандидатите и листа на квалификувани кандидати.

(9) Врз основа на извештајот на комисијата, договорниот орган донесува одлука за избраните кандидати до кои ќе достави покана за поднесување понуди, при што понуда во втората фаза од постапката може да поднесат само избраните кандидати.

(10) По извршената евалуација на понудите, комисијата ќе пристапи кон рангирање на понудите и изготвување предлог за избор на најповолна понуда.

(11) Членот на комисијата кој не се согласува со листата на избрани кандидати или со предлогот за избор на најповолна понуда, ги изнесува своите ставови подготвени како забелешка приложена кон извештајот од спроведената постапка.

Невообичаено ниска цена

Член 63

(1) Доколку договорниот орган смета дека за одредена набавка во зависност од неговите претходно одредени барања понудата е невообичаено ниска или во врска со неа постои какво било сомневање за можноста за извршување на набавката, договорниот орган мора да провери дали е невообичаено ниска. Договорниот орган мора да провери дали понудата е невообичаено ниска, дури и доколку вредноста на понудата е за повеќе од 50% пониска од просечната вредност на навремените понуди и е за повеќе од 20% пониска од следната рангирана понуда, но само доколку има добиено најмалку четири навремени понуди. Кога договорниот орган во постапката за јавна набавка ја проверува прифатливоста на сите понуди, во согласност со претходната реченица проверува дали понудата е невообичаено ниска во однос на целосните понуди. Пред договорниот орган да ја одбие невообичаено ниската понуда, мора од понудувачот писмено да побара подетални податоци и оправданост за елементите на понудата за кои смета дека се од суштинско значење за исполнување на набавката, односно влијаат на рангирањето на понудите. Овие податоци може да се однесуваат особено на:

а) економичност на производствената постапка, понудените услуги или начинот на градба;

б) избраните технички решенија, односно исклучително поволните услови кои му се достапни на понудувачот за набавка на стоките, извршување на услугите или извршувањето на градби;

в) оригиналноста на стоките, услугите или градбите кои ги нуди понудувачот;

г) усогласеност со прописите за обезбедување вработување и условите за работа кои важат во местото каде што се набавува стоката или изведуваат услугите или градбите и

д) можноста понудувачот да добие државна помош.

(2) Договорниот орган мора да ги провери тие предмети преку консултација со понудувачот земајќи ги предвид приложените докази и може да ја исклучи понудата доколку утврди дека е невообичаено ниска, ако цената не е повисока од 5% во однос на првично избраната понуда.

Извештај од спроведената постапка

Член 64

(1) Кај ограничениата постапка, постапките со преговарање и конкурентниот дијалог комисијата изготвува извештај од спроведената постапка.

(2) Во зависност од спроведената постапка, извештајот од ставот (1) на овој член особено содржи:

а) назив и адреса на договорниот орган, предмет и проценета вредност на набавката;

б) назив на избраните кандидати или понудувачи и образложение за нивниот избор;

в) назив на кандидатите или понудувачите чии пријави за учество или понуди се отфрлени и причините што довеле до нивно отфрлање, причини за отфрлање на понудите со невообичаено ниска цена и

г) назив на понудувачот или понудувачите чија понуда е избрана за најповолна и начинот и причините за извршениот избор.

(3) При избор на најповолна понуда, одговорното лице е должно да го прифати извештајот на комисијата во кој е содржан предлогот за избор на најповолна понуда, освен ако утврди дека предлогот е изготвен спротивно на одредбите на овој закон.

(4) Формата и содржината на образецот на извештајот од спроведената постапка од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот за финансии.

Одлука за избор на најповолна понуда

Член 65

(1) Договорниот орган ја избира најповолната понуда, за што донесува одлука.

(2) Договорниот орган е должен да донесе одлука за избор или за поништување на постапката во рок кој не е подолг од рокот за поднесување на понудите, односно пријавите за учество во конкретната постапка, сметајќи од денот определен како краен рок за поднесување на понудите, односно пријавите за учество, а не сметајќи ги деновите во кои договорниот орган чека преземање одредено дејствие од друг субјект.

(3) Договорниот орган го склучува договорот за јавна набавка со понудувачот чија понуда е избрана за најповолна врз основа на техничката и на финансиската понуда во рок од 30 дена од денот на конечноста на одлуката за избор, но не подоцна од периодот на важност на понудата.

(4) Ако избраниот понудувач се откаже од склучување на договорот или дојде до раскинување заради негово ненавремено или неквалитетно извршување, договорниот орган може да склучи договор со следниот рангиран понудувач, ако цената не е повисока од 5% од првично избраната понуда.

Известување на кандидатите и понудувачите

Член 66

(1) Договорниот орган, ги известува кандидатите, односно понудувачите за одлуките во врска со утврдената способност, извршениот избор на најповолна понуда, склучувањето на рамковната спогодба или поништувањето на постапката за јавна набавка. Известувањето се доставува во рок од три дена од денот на донесувањето на соодветната одлука.

(2) Во прилог на известувањето се доставува и примерок од одлуката.

(3) Во зависност од постапката за јавна набавка, со известувањето од ставот (1) на овој член договорниот орган е должен да го извести понудувачот или понудувачите чија понуда е избрана за најповолна, како и кандидатите или понудувачите што биле одбиени или оние чија понуда не била избрана за најповолна, за причините за донесување на одлуката и тоа секој:

а) неизбран кандидат за причините за отфрлање на неговата пријава за учество;

б) понудувач чија понуда е отфрлена за причините за отфрлање на неговата понуда, со детално образложение зошто понудата е неприфатлива и

в) понудувач кој поднел прифатлива понуда која не била избрана за најповолна, за името на избраниот понудувач или понудувачи и причините за изборот.

(4) По доставување на одлуката за избор на најповолна понуда или за поништување на постапката, а до истекот на рокот за вложување жалба, економските оператори што учествувале во постапката имаат право на увид во извештајот од спроведена постапка, освен оние делови од извештајот што се означени како деловна тајна.

Поништување на постапката

Член 67

(1) Договорниот орган може да ја поништи постапката за јавна набавка, за што носи одлука за поништување на постапката ако:

а) бројот на кандидати е понизок од минималниот број предвиден за постапките за јавна набавка согласно со овој закон;

б) не е поднесена ниту една пријава за учество или понуда или ниту една прифатлива понуда;

в) настанале непредвидени промени во буџетот на договорниот орган;

г) понудувачите понудиле цени и услови за извршување на договорот за јавна набавка кои се понеповолни од реалните на пазарот;

д) оцени дека тендерската документација содржи битни пропусти или недостатоци или

ѓ) поради непредвидени и објективни околности се промениле потребите на договорниот орган.

(2) Во случај на поништување на постапката за јавна набавка врз основа на ставот (1) точка ѓ) на овој член, договорниот орган не смее да спроведе нова постапка за истиот предмет на набавка во период од една година од денот на донесувањето на одлуката за поништување на постапката.

(3) Договорниот орган ги известува сите учесници во постапката за јавна набавка, најдоцна во рок од три дена од денот на поништувањето, во врска со престанокот на обврските на учесниците што произлегуваат од поднесувањето на понудите и за причините за поништување на постапката.

(4) Договорниот орган објавува известување за поништување на дел или на целата постапка за јавна набавка на ЕСЈН во рок од десет дена од денот на поништувањето на постапката.

III. ИЗВРШУВАЊЕ НА ДОГОВОРОТ ЗА ЈАВНА НАБАВКА ИЛИ НА РАМКОВНАТА СПОГОДБА

Склучување на договорот за јавна набавка или на рамковната спогодба

Член 68

(1) Договорните страни го склучуваат договорот за јавна набавка или рамковната спогодба во писмена форма во рамки на рокот на важност на најповолната понуда, но не подоцна од 30 дена од денот на конечност на одлуката за избор.

(2) Договорот за јавна набавка или рамковната спогодба се склучува согласно со условите утврдени во тендерската документација и понудата.

(3) Во случај на рамковна спогодба со повеќе економски оператори, договорниот орган склучува една рамковна спогодба со сите економски оператори или одделни рамковни спогодби со секој економски оператор поединечно.

(4) Поединечниот договор врз основа на рамковна спогодба се склучува во писмена форма, а ефект на договор може да имаат и нарачка, налог, заклучница и слично доколку ги имаат сите суштествени состојки на договорот.

Извршување на договорот или на рамковната спогодба

Член 69

(1) Договорните страни го извршуваат договорот за јавна набавка или рамковната спогодба согласно со условите утврдени во тендерската документација и избраната најповолна понуда.

(2) На одговорноста на договорните страни за исполнување на договорните обврски, покрај одредбите од овој закон, соодветно се применуваат одредбите од законот што ги уредува облигационите односи и материјалните прописи со кои се уредува предметот на набавка.

Контрола врз извршувањето на договорот

Член 70

Договорниот орган е должен да врши контрола дали извршувањето на договорот за јавна набавка или рамковната спогодба е во согласност со условите од договорот.

Посебни услови за извршување на договори

Член 71

Договорниот орган може да утврди посебни услови во врска со извршувањето на договорот за јавна набавка под услов тие да се во согласност со позитивните законски прописи и да се наведени во тендерската документација. Овие услови може да се однесуваат на склучувањето договори за подизведување или да имаат за цел гарантирање на безбедноста на класифицираните информации и сигурноста на доставата утврдено од договорниот орган, во согласност со овој закон или да ги имаат предвид прашањата поврзани со заштита на животната средина и социјалните аспекти.

Доделување на набавката на подизведувач

Член 72

(1) Договорниот орган во огласот за јавна набавка или во тендерската документација од понудувачот задолжително бара:

а) во понудата да ги наведе сите подизведувачи, како и секој дел од договорот кој има намера да го додели на подизведувачи;

б) по склучувањето на договорот да го извести договорниот орган:

- дали има намера дополнително да вклучи или да промени постоечки подизведувач;

- за работата, вредноста и обемот на делот од договорот кој има намера да ги изведе со секој нов подизведувач и

- други промени во однос на подизведувачите, важни за извршување на договорот;

в) пред дополнителното вклучување или промена на секој подизведувач во извршувањето на договорот обврската да добие писмена согласност од договорниот орган.

(2) Подизведувачот го избира самиот понудувач. Договорниот орган може да побара од понудувачот да избере подизведувач во согласност со членот 73 од овој закон. Понудувачот мора најдоцна пред склучувањето на договорот, за вклучување на нов подизведувач за извршување на договорот да добие писмена согласност од договорниот орган. Договорниот орган може да го одбие подизведувачот доколку не ги исполнува условите кои мора да бидат исполнети од страна на понудувачот и се наведени во огласот за јавна набавка или во тендерската документација, при што мора да ја објасни својата одлука, да ги наведе наодите и причините за тоа и да ја достави на понудувачот.

(3) Договорниот орган може да определи дека понудувачот мора дел од набавката да ја изведе со подизведувачи. Во тој случај, утврдува за кој дел од набавката, односно за која вредност на договорот бара истиот да се изведе со подизведувачи, при што ќе го дефинира минималниот и максималниот дел од набавката кој ќе се изведува со подизведувачи. Понудувачот може, под условите од ставот (2) на овој член, со подизведувачите да изведе поголем дел од договорот од првично утврдениот, кога тоа го бара договорниот орган.

(4) Максималниот дел кој договорниот орган може да бара да се изведува со подизведувачи нема да е поголем од 30% од вредноста или обемот на договорот. При утврдување на делот од набавката кој ќе се изведува со подизведувачи, договорниот орган мора да го почитува принципот на пропорционалност и карактеристиките на индустријата поврзани со предметот на набавка, вклучувајќи го и степенот на развој на пазарот и нивото на конкуренција на пазарот.

(5) Подизведувачите кои ќе изведуваат дел од договорот врз основа на барањата на договорниот орган од ставот (3) на овој член, понудувачот задолжително ги избира во согласност со членот 73 од овој закон.

(6) Своите барања за подизведувачите договорниот орган мора да ги наведе во огласот за набавка или во тендерската документација.

(7) Понудувачот задолжително во понудата ги наведува субјектите, кои согласно со овој закон, се смета дека се поврзани лица. За промените во листата на поврзани лица понудувачот мора веднаш да го известува договорниот орган.

(8) За извршувањето на набавката со реализацијата на договорот, одговорен е избраниот понудувач.

Подизведување

Член 73

(1) Понудувачот може дел од договорот за јавна набавка да додели на подизведувач.

(2) Доколку договорниот орган, утврди дека понудувачот мора дел од набавката да го изведе со подизведувачи или доколку понудувачот бара да се избере подизведувач, задолжително избраниот понудувач при изборот на подизведувач постапува на следниов начин:

а) ги следи основните начела утврдени во членот 3 од овој закон и

б) доколку вредноста на делот од набавката што понудувачот мора или има намера да ја изведе со подизведувач е еднаква или повисока од вредноста над која треба да се објави огласот за доделување на договор за јавна набавка.

(3) Договорниот орган може да побара од избраниот понудувач да објави известување за набавка за подизведувачи согласно со членот 29 став (1) точка е) од овој закон, независно од вредноста на набавката која понудувачот треба или има намера да ја спроведе со подизведувач.

(4) Пресметувањето на проценетата вредност на набавката за подизведувачи се врши согласно со членот 18 од овој закон.

(5) Во известувањето за набавката за подизведувачи или тендерската документација за избор на подизведувачи, избраниот понудувач мора да ги наведе условите за утврдување на способноста на подизведувачот и критериумите за избор, кои во огласот за набавка или во тендерската документација за доделување на набавката на понудувачот ги одредил договорниот орган, како и другите услови за признавање на способностите и критериумите за избор на подизведувач. Условите и критериумите треба да бидат:

а) објективни;

б) недискриминаторски;

в) пропорционални и поврзани со предметот на набавката, за кој се планира да се изведе со подизведувачи како и

г) во согласност со условите што се утврдени во известувањето за набавка или во тендерската документација за доделување на набавката на понудувачот и кои треба да ги исполнува избраниот понудувач.

(6) Доколку избраниот понудувач врз основа на објавеното известување за договор за подизведувачи не добие ниту една понуда или ниту една соодветна понуда, може врз основа на претходна согласност од договорниот орган тој дел од набавката да го изведува самостојно или со подизведувачи кои ги избрал според сопствените правила и за кои договорниот орган ја дал својата согласност.

(7) За доделување на дел од набавката за извршување на подизведувач избраниот понудувач може во согласност со условите од овој закон со подизведувачот да склучи договор или рамковна спогодба. Поединечните набавки врз основа на рамковната спогодба се доделуваат во согласност со членот 26 од овој закон.

Раскинување договор за јавна набавка

Член 74

Договорниот орган го раскинува договорот за јавна набавка или рамковната спогодба за време на важноста, доколку:

а) договорот е значително изменет, што резултира со обврска за спроведување нова постапка за јавна набавка;

б) носителот на набавка се наоѓал во една од ситуациите поради кои договорниот орган морал да го исклучи од постапката за јавни набавки, но за овој факт не бил запознаен во текот на постапката или

в) договорот или рамковната спогодба не требало да му се додели на носителот на набавка поради сериозни повреди на овој закон кои со правосилна судска пресуда ги утврдува надлежниот суд.

IV. ПОСЕБНИ УСЛУГИ

Набавка на посебни услуги

Член 75

(1) Договорниот орган може да одлучи да ги врши јавните набавки од оваа Глава со користење соодветна постапка во согласност со членот 21 од овој закон, при што ги применува правилата за соодветната постапка.

(2) При вршење на јавните набавки на посебни услуги во согласност со оваа Глава, договорниот орган ги применува начелата на јавните набавки утврдени во овој закон во однос на транспарентност, определување на предметот на набавка, техничките спецификации, како и потребата да се обезбеди квалитет, континуитет, ценовна достапност, расположливост и сеопфатност на услугите, посебните потреби на различните групи корисници, вклучувајќи ги и маргинализираните и ранливите групи, соработката и зацврстување на улогата на корисниците и иновативноста.

(3) Договорниот орган може да одлучи најповолната понуда да се избира врз основа на критериумот најдобар однос помеѓу цената и квалитетот, имајќи ги предвид квалитетот и одржливоста на посебните услуги.

(4) Видовите на посебни услуги поблиску ги определува министерот за финансии.

Огласи и известувања за посебни услуги

Член 76

(1) Договорниот орган кој врши набавка на посебни услуги со проценета вредност над вредностите од членот 19 од овој закон, својата намера ја објавува на еден од следните начини, освен доколку се исполнети условите за користење на постапката со преговарање без објавување оглас:

а) со оглас за јавна набавка или

б) со претходно информативно известување, при што известувањето мора изречно да се однесува на видот на услугите кои се предмет на набавка. Во известувањето се наведува дека договорите ќе се доделуваат без натамошно објавување и треба да содржи покана заинтересираните економски оператори да го изразат својот интерес.

(2) За исходот од постапката за јавна набавка на посебни услуги, договорниот орган објавува известување за склучен договор.

(3) Известувањата од ставот (2) на овој член може да се објавуваат квартално, при што договорниот орган ги објавува во рок од десет дена по истекот на секој квартал.

V. ЗАВРШУВАЊЕ НА ПОСТАПКАТА И ДОСИЕ ЗА ПОСТАПКИТЕ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

Завршување на постапката

Член 77

Постапката за јавна набавка завршува на денот на конечност на одлуката за избор или за поништување на постапката.

Досие за постапката за јавна набавка

Член 78

(1) Договорниот орган е должен да оформи досие за постапката за секој доделен договор за јавна набавка или склучена рамковна спогодба.

(2) Договорниот орган го чува досието за постапката за доделување на договорот за јавна набавка согласно со прописите за архивско работење.

(3) Во зависност од спроведената постапка за доделување на договор за јавна набавка, досието за постапката особено содржи:

- а) одлука за јавна набавка;
- б) претходно индикативно известување и доказ дека истото е испратено за објавување;
- в) оглас за доделување на договор за јавна набавка и доказ дека истиот е испратен за објавување;
- г) тендерска документација;
- д) пристигнати пријави за учество;
- ѓ) комуникација меѓу договорниот орган и економските оператори;
- е) извештај за оценување на способноста на кандидатите;
- ж) одлука за избор на квалификувани кандидати;
- з) пристигнати понуди;
- с) записник од отворање;
- и) изјави за постоење/непостоење на судир на интереси;
- ј) извештај за извршената евалуација;
- к) одлука за избор на најповолна понуда;
- л) потпишан договор за јавна набавка или рамковна спогодба и
- љ) известување за склучен договор и доказ дека истото е испратено за објавување.

VI. СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ

Обврска за статистички извештај

Член 79

Со цел да се овозможи проценка на резултатите од примената на овој закон, договорниот орган до Владата на Република Северна Македонија и Собранието на Република Северна Македонија доставува статистички извештај, во кој се наведуваат договорите за јавна набавка на стоки, услуги и работи доделени врз основа на овој закон, за претходната година најдоцна до 31 март од тековната година.

Содржина на статистичкиот извештај

Член 80

(1) Статистичкиот извештај содржи податоци за бројот и вредноста на доделените договори за јавна набавка. При тоа, во извештајот одделно се наведуваат договорите за јавна набавка на стоки, услуги и работи.

(2) Кога договорите се склучени со спроведување на постапка со преговарање без објавување на оглас, податоците наведени во ставот (1) на овој член, податоците се расчленуваат според правниот основ по кој е спроведена постапката.

VII. ПРАВНА ЗАШТИТА

Надлежност на Државната комисија

Член 81

(1) Државната комисија за жалби по јавни набавки (во натамошниот текст: Државната комисија) е надлежна за решавање по жалби во постапките за јавни набавки утврдени со овој закон.

(2) Државната комисија обезбедува соодветно ниво на доверливост на класифицираните информации или другите информации коишто ги содржи предметот и во текот на жалбената постапка постапува согласно со одбранбените и безбедносните интереси на државата.

Право на жалба

Член 82

(1) Секој економски оператор кој има правен интерес за добивање на договорот за јавна набавка или рамковната спогодба и кој претрпел или би можел да претрпи штета од евентуално прекршување на одредбите од овој закон, може да бара правна заштита против одлуките, дејствијата и пропуштањата за преземање дејствија од страна на договорниот орган во постапката за јавна набавка.

(2) Правна заштита може да бара и државниот правобранител на Република Северна Македонија, кога ги штитат интересите на државата или јавниот интерес.

(3) Субјектите од ставовите (1) и (2) на овој член (во натамошниот текст: жалител) имаат право да изјават жалба.

Странки во жалбената постапка

Член 83

Странки во жалбената постапка се жалителот, договорниот орган, избраниот кандидат и избраниот најповолен понудувач.

Правила за докажување

Член 84

(1) Во жалбената постапка странките се должни да ги изнесат сите факти на кои ги засноваат своите барања, како и дејствијата или пропуштањата за преземање дејствија од страна на договорниот орган во постапката за јавна набавка и да достават соодветни докази за тоа.

(2) Во жалбената постапка договорниот орган е должен да ги докаже фактите и околностите врз основа на кои ја донел својата одлука, презел дејствија или пропуштил да преземе дејствија во реализација на постапката за јавна набавка која е предмет на жалбена постапка.

(3) Во жалбената постапка жалителот е должен да докаже или да го стори веројатно постоењето на фактите и причините кои се однесуваат на правото за поднесување жалба, повреда на постапката или повреда на материјалното право, кои се истакнати во жалбата.

Постапување на Државната комисија и битни повреди на Законот

Член 85

(1) Во жалбената постапка Државната комисија постапува во границите на жалбените наводи, а по службена должност проверува дали се сторени битни повреди од ставот (2) на овој член.

(2) Битни повреди на Законот во смисла на ставот (1) на овој член се:

а) утврдување пократок рок за поднесување понуди или пријави за учество од минималниот рок утврден со овој закон;

б) кандидатот или понудувачот морал да биде исклучен од постапката за јавна набавка, бидејќи постојат причини за негово исклучување;

в) по истекот на рокот за поднесување понуди во ограничена постапка договорниот орган водел преговори или понудувачот ја изменил својата понуда спротивно на одредбите од овој закон;

г) критериумите за способност не се утврдени во согласност со овој закон и

д) тендерската документација не е во согласност со овој закон и довела или можела да доведе до дискриминација на економските оператори или ограничување на пазарната конкуренција.

(3) Државната комисија нема да ја разгледува фактичката и правната состојба за што решавала во претходна жалба во иста постапка за јавна набавка.

Начин на изјавување на жалбата

Член 86

(1) Жалбата се изјавува до Државната комисија во хартиена форма, а се доставува истовремено до Државната комисија и договорниот орган.

(2) Денот на доставувањето на жалбата до Државната комисија се смета за ден на нејзиното поднесување.

Рокови за изјавување жалба во ограничена постапка, постапка со преговарање со објавување оглас, конкурентен дијалог

Член 87

(1) Во ограничената постапка, постапката со преговарање со објавување оглас и конкурентниот дијалог жалбата се изјавува во рок од десет дена од денот на:

а) објавување на огласот за јавна набавка, во однос на содржината на огласот или тендерската документација;

б) објавување на известувањето за измени и дополнителни информации, во однос на содржината на измените и дополнителните информации;

в) прием на одлуката за избор на квалификувани кандидати, во однос на причините за изборот, односно неизборот на кандидатите;

г) прием на поканата за поднесување понуда, за учество во дијалогот или во преговорите или за доставување дополнителна документација, во однос на пропуштањето на договорниот орган соодветно да одговори на навремените прашања или барања за појаснување или измени на тендерската документација, како и на содржината на поканата или дополнителната документација, освен ако истата документација не била ставена на располагање истовремено со објавувањето на огласот за јавна набавка;

д) прием на одлуката за отфрлање на првичната понуда или решение, во однос на евалуацијата на првичната понуда или решение;

ѓ) отворање на понудите или конечните понуди, во однос на пропуштањето на договорниот орган соодветно да одговори на навремените прашања или барања за појаснување или измени на тендерската документација или

е) прием на одлуката за избор на најповолна понуда или за поништување, во однос на постапката на евалуација и избор на најповолна понуда или за причините за поништување на постапката.

(2) Жалителот кој пропуштил да изјави жалба во однос на одредбите од ставот (1) точките а), б), в), г), д) и е) на овој член, нема право на жалба во подоцнежната фаза на постапката за истиот правен основ.

Рокови за изјавување жалба во постапка со преговарање без објавување оглас

Член 88

(1) Во постапката со преговарање без објавување оглас, жалбата се изјавува во рок од десет дена од денот на објавување на известувањето за доброволна претходна транспарентност, во однос на случаите и исполнетоста на условите за избор на постапката, содржината на тендерската документација и евалуацијата и изборот на понудите.

(2) Доколку договорниот орган не објавил известување за доброволна претходна транспарентност, жалбата се изјавува во рок од десет дена од денот на приемот на одлуката за избор или за поништување, во однос на тендерската документација, евалуацијата и изборот на понудите, односно за причините за поништување на постапката.

(3) Жалителот кој пропуштил да изјави жалба во однос на одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член, нема право на жалба во подоцнежната фаза на постапката за истиот правен основ.

(4) Доколку договорниот орган не објавил известување за доброволна претходна транспарентност, жалбата се изјавува во рок од 30 дена од денот на објавување на известувањето за склучен договор, во однос на случаите и исполнетоста на условите за избор на постапката.

(5) Доколку договорниот орган не објавил известување за доброволна претходна транспарентност и пропуштил да објави известување за склучен договор, жалбата се изјавува согласно со членот 90 од овој закон.

Рокови за изјавување жалба во постапката за јавна набавка на посебни услуги

Член 89

(1) Во постапката за јавна набавка на посебни услуги жалбата се изјавува во рок од десет дена од денот на:

а) објавување на огласот за јавна набавка, во однос на содржината на огласот или тендерската документација;

б) објавување на известувањето за измени и дополнителни информации, во однос на содржината на измените и дополнителните информации или

в) прием на одлуката за избор на најповолна понуда или за поништување, во однос на пропуштањето на договорниот орган соодветно да одговори на навремените прашања или барања за појаснување или измени на тендерската документација, како и во однос на постапката на евалуација и избор на најповолна понуда или за причините за поништување на постапката.

(2) Жалителот кој пропуштил да изјави жалба во однос на одредбите од ставот (1) точки а) и б) на овој член, нема право на жалба во подоцнежната фаза на постапката за истиот правен основ.

Рок за изјавување жалба во случај на склучување договор без претходно спроведување постапка за јавна набавка

Член 90

Рокот за жалба во случај на договор кој е склучен без претходно спроведување постапка за јавна набавка е 60 дена од сознанието за таквиот договор, а може да се изјави не подолго од истекот на рокот од шест месеци од денот на склучување на договорот.

Рок за изјавување жалба во случај на доделување поединечен договор врз основа на рамковна спогодба

Член 91

Рокот за жалба во случај на поединечен договор врз основа на рамковна спогодба со повеќе економски оператори е три дена од денот на приемот на одлуката за избор, во однос на постапката за доделување на поединечниот договор врз основа на рамковна спогодба.

Рок за изјавување жалба во случај на измена на договорот за време на неговата важност

Член 92

(1) Рокот за жалба во случај на склучување договор за измена на договор за јавна набавка за време на неговата важност е десет дена од денот на објавување известување за измена на договорот за време на неговата важност, во однос на случаите и околностите со кои се оправдува измената на договорот.

(2) Доколку договорниот орган не објавил известување на измена на договорот, жалба се изјавува согласно со членот 90 од овој закон.

Рок за изјавување жалба во останатите случаи

Член 93

Во сите останати случаи кои не се опфатени со одредбите од членовите 87, 88, 89, 90, 91 и 92 од овој закон, рокот за изјавување жалба изнесува десет дена од денот на прием на известувањето или одлука со која се одлучува за поединечно право на жалителот, односно од истекот на рокот за преземање на дејствието, во однос на дејствијата, одлуките, постапките и пропуштањата за преземање дејствија од страна на договорниот орган, кои согласно со одредбите од овој закон требало да се преземат, односно други дејствија со кои се повредило субјективно право на жалителот.

Повлекување на жалбата

Член 94

(1) Жалителот може да ја повлече жалбата до моментот на донесување одлука по жалбата од страна на Државната комисија.

(2) Доколку жалбата е изјавена од група економски оператори, таа може да се повлече само ако сите членови во групата се согласуваат за нејзиното повлекување.

(3) Повлекувањето на жалбата не може да се откаже.

(4) Во случај на повлекување на жалбата, Државната комисија ја запира постапката.

Постапување на договорниот орган

Член 95

(1) Договорниот орган, најдоцна во рок од пет работни дена од приемот на жалбата, до Државната комисија ги доставува:

а) жалбата со сите прилози, податоци и доказ за датумот на приемот;

б) одговор на жалбата, со образложение на фактите и правните наводи, како и жалбените барања, хронологија на постапката за јавна набавка, со наводите за битни елементи на постапката (проценета вредност, податоци за огласот, постапката на отворање на понудите, евалуација на понудите, одлука за избор и друго);

в) целокупната документација за постапката со попис на прилозите;

г) понудите на понудувачите, а најмалку на подносителот на жалбата, избраниот и оние способни понудувачи кои имаат можност да бидат избрани и

д) други докази за постоењето на претпоставени околности за донесување законити одлуки, дејствија или пропуштања за преземање дејствија во постапката за јавна набавка.

(2) Ако договорниот орган, по приемот на жалбата, најде дека истата е делумно или во целост основана, може постојната одлука да ја стави вон сила, односно да донесе нова одлука или да ја поништи постапката за јавна набавка, да го исправи дејствието, да го преземе дејствието што го пропуштил или да спроведе нова постапка за јавна набавка со известување на учесниците во постапката на начин пропишан со овој закон, во рок од пет дена од денот на прием на жалбата.

Непостапување на договорниот орган

Член 96

(1) Ако договорниот орган не постапи согласно со членот 95 од овој закон, Државната комисија без одлагање ќе го повика да го стори истото во рок од пет дена со укажување на правните последици ако тоа не го стори.

(2) Ако договорниот орган не постапи во согласност со повикот од ставот (1) на овој член, Државната комисија ќе донесе одлука без документацијата од членот 95 од овој закон.

Известување на избраниот понудувач и кандидат

Член 97

(1) За постоење жалбена постапка, Државната комисија без одлагање го известува избраниот понудувач или кандидат, ако тој постои во фазата во која е изјавена жалбата.

(2) Избраниот понудувач или кандидат може да даде свој одговор по жалбата, во рок од три дена од денот на добивање на известувањето од ставот 1 на овој член.

Содржина на жалбата

Член 98

(1) Жалбата ги содржи следниве елементи:

а) податоци за подносителот на жалбата (име и презиме, назив на економскиот оператор, адреса на престојувалиште и седиште);

б) податоци за застапникот или полномошникот;

в) назив и седиште на договорниот орган;

г) број и датум на постапката за јавна набавка и податоци за огласот за јавната набавка;

д) број и датум на одлуката за избор на најповолна понуда, поништување на постапката или други одлуки на договорниот орган;

ѓ) податоци за дејствијата или пропуштањата за преземање дејствија од страна на договорниот орган;

е) опис на фактичката состојба;

ж) опис на неправилностите и образложение по истите;

з) предлог на докази;

с) жалбено барање и/или барање за надоместок на трошоците за постапката и

и) потпис на овластено лице.

(2) Подносителот на жалбата е должен да приложи и доказ за уплата на надоместок за водење на постапката.

Постапување со неуредна жалба

Член 99

(1) Доколку доставената жалба не ги содржи најмалку податоците од членот 98 став (1) точки а), в), г), д) и з) од овој закон, Државната комисија ќе побара од подносителот да ја дополни жалбата и ќе одреди рок кој не може да биде подолг од пет дена.

(2) Доколку подносителот не постапи по барањето од ставот (1) на овој член, жалбата ќе се отфрли како неуредна, освен ако од содржината на истата може да се постапи и има поставено жалбено барање.

Дејство на жалбата

Член 100

(1) Поднесената жалба го одложува склучувањето на договорот за јавна набавка и рамковната спогодба до конечноста на одлуката на Државната комисија.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, Државната комисија може да го одобри склучувањето на договорот или рамковната спогодба на барање на договорниот орган.

(3) Доколку предметот на набавка е поделен на делови, жалбата изјавена против одлуката за избор го одложува склучувањето на договорот или рамковната спогодба за оној дел од предметот на набавка против кој е изјавена жалбата.

(4) Жалбата изјавена против известувањето за доброволна претходна транспарентност го одложува склучувањето на договорот или рамковната спогодба за сите делови од предметот на набавка.

(5) Жалбата не го одложува продолжувањето на постапката до склучување на договорот или рамковната спогодба, освен доколку Државната комисија не одреди временна мерка.

(6) Договорот за јавна набавка и рамковната спогодба потпишани спротивно на овој член се ништовни.

Барање за склучување на договорот или рамковната спогодба

Член 101

(1) Договорниот орган може да поднесе барање за склучување на договорот за јавна набавка или на рамковната спогодба. Барањето се поднесува истовремено со одговорот на жалбата.

(2) Барањето што е поднесено спротивно на ставот (1) на овој член ќе се отфрли.

(3) Барањето за склучување на договорот или на рамковната спогодба може да се поднесе од причини поради кои може да настанат штети заради неспроведување на постапката, а кои се непропорционални на нејзината вредност.

(4) Државната комисија ќе одлучи по барањето за склучување на договорот за јавна набавка или на рамковната спогодба во рок од три дена од денот на поднесувањето.

Времени мерки

Член 102

(1) Жалителот може со жалбата да поднесе предлог за одредување временни мерки со цел навремено исправување на наводното кршење на законот или спречување на наводното настанување штета.

(2) Предмет на предлогот за одредување временна мерка може да биде:

а) запирање на постапката за јавна набавка;

б) спречување на донесувањето или спроведувањето одредена одлука или дејство на договорниот орган или

в) спречување на отпочнувањето нова постапка за јавна набавка за ист или сличен предмет на набавка спротивно на одредбите од овој закон.

(3) Во предлогот за одредување временни мерки, жалителот е должен да ги докаже или да го стори веројатно постоењето на околностите на кои го заснова својот предлог.

(4) Државната комисија ќе одлучи по предлогот за одредување временни мерки во рок од пет дена од денот на добивање на документацијата од договорниот орган.

(5) Со одлуката со која се одредуваат временни мерки се определува и нивното времетраење.

(6) Земајќи ги предвид можните последици од одредувањето временни мерки за сите заинтересирани страни кои може да бидат оштетени со нивното одредување, вклучувајќи го и јавниот интерес, Државната комисија може да го одбие предлогот ако оцени дека негативните последици од времените мерки ја надминуваат корисноста од нивното одредување.

Одлучување во жалбената постапка

Член 103

(1) Државната комисија во жалбената постапка може да:

- а) ја запре жалбената постапка;
- б) ја отфрли жалбата поради ненадлежност, недозволеност, неуредност, ненавременост, непостоење правен интерес и поради тоа што е изјавена од неовластено лице;
- в) ја одбие жалбата поради неоснованост;
- г) ја усвои жалбата и да ја поништи одлуката, постапката или дејството во делот во кој се незаконити, вклучувајќи и дискриминаторни технички, финансиски и други услови од огласот за јавна набавка или тендерската документација;
- д) го поништи договорот за јавна набавка или рамковната спогодба или нивен дел;
- ѓ) одлучува за барањето за надоместок на трошоците од жалбената постапка;
- е) одлучува за предлог за одредување времени мерки;
- ж) одлучува за барање за склучување на договорот за јавна набавка или на рамковната спогодба;
- з) одреди парична казна;
- с) ја прогласи одлуката за ништовна или
- и) ѝ наложи на странката одредено постапување.

(2) Државната комисија за главната работа одлучува со решение, а во останатите случаи со заклучок.

(3) Решението мора да содржи образложение на одлуката на Државната комисија.

(4) Одлуката на Државната комисија станува конечна по извршената достава согласно со членот 108 од овој закон.

(5) Сите странки се должни да ја почитуваат и да ја спроведат конечната одлука на Државната комисија.

(6) Договорниот орган е должен да постапи согласно со одлуката на Државната комисија во рок од 30 дена од денот на приемот на одлуката, при што ги применува правното сфаќање и дадените забелешки на Државната комисија во одлуката.

Права на странките во жалбената постапка

Член 104

(1) Странките во жалбената постапка имаат право да се произнесат за барањата и наводите на другата страна и да предлагаат докази.

(2) Државната комисија ѝ ги доставува на секоја странка поднесоците со кои се расправа за главната работа или со кои се предлагаат нови факти и докази.

Усна расправа

Член 105

(1) Странките можат да предложат одржување усна расправа заради разјаснување на сложената фактичка состојба или одделни правни прашања, со образложение на причините поради кои ја предлагаат.

(2) Државната комисија одлучува по предлогот за одржување на усната расправа.

(3) Државната комисија може да одлучи за одржување усна расправа и во случај кога самата ќе утврди дека истото е потребно заради разјаснување на сложената фактичка состојба или одделни правни прашања.

(4) Во текот на усната расправа се води записник.

(5) Усната расправа е јавна, а јавноста може да биде исклучена заради потребата од чување доверливи информации согласно со закон.

Надоместок за водење на постапката

Член 106

(1) Во постапката пред Државната комисија, подносителот на жалбата, покрај административната такса, плаќа и надоместок за водење на постапката во зависност од висината на понудата и тоа:

а) од 50.000 до 100.000 евра во денарска противвредност, надоместок од 250 евра во денарска противвредност;

б) од 100.000 до 500.000 евра во денарска противвредност, надоместок од 500 евра во денарска противвредност и

в) над 500.000 евра во денарска противвредност, надоместок од 1.000 евра во денарска противвредност.

(2) Во случај на непостоење понуда, висината на надоместокот за водење на постапката се пресметува врз основа на проценетата вредност на договорот за јавна набавка, при што Државната комисија го известува подносителот на жалбата за висината на надоместокот и рокот во кој треба да достави доказ за негова уплата.

(3) Надоместокот за водење на постапката е приход на Буџетот на Република Северна Македонија.

Трошоци за жалбената постапка

Член 107

(1) Во постапката пред Државната комисија секоја странка претходно ги сноси трошоците предизвикани со своите дејствија.

(2) Државната комисија решава за трошоците за жалбената постапка, одредува кој ги сноси трошоците, нивниот износ, на кого и во кој рок мора да се платат.

(3) Барањето за надоместок на трошоците за жалбената постапка треба да биде во потполност одредено, специфицирано и доставено пред донесување на решението.

(4) Странката која ја покренала постапката, а на чија штета постапката е завршена, е должна на спротивната страна да ѝ ги надомести оправданите трошоци за постапката.

(5) Во случај на повлекување или отфрлање на жалбата, подносителот на жалбата е должен на договорниот орган да му ги надомести оправданите трошоци за постапката.

(6) Во случај на делумно усвојување на жалбата, Државната комисија може да одлучи секоја страна да ги намира своите трошоци, трошоците за жалбената постапка да ги подели на еднакви делови или пропорционално со усвојување на жалбата.

(7) Во случај на целосно усвојување на жалбата, договорниот орган е должен на подносителот на жалбата да му ги надомести оправданите трошоци за постапката.

Одлучување и достава на одлуките

Член 108

(1) Државната комисија одлучува по жалбените предмети на седница со мнозинство од вкупниот број членови. Седницата ја свикува претседателот на Државната комисија.

(2) Државната комисија може да работи само доколку на седницата се присутни најмалку три члена. На седниците на Државната комисија задолжително присуствува претседателот и/или неговиот заменик.

(3) Член на Државната комисија не може да биде воздржан при гласање.

(4) Седниците на Државната комисија не се јавни.

(5) За постапката за советување и гласање се води посебен записник. Записникот го потпишуваат сите присутни членови на Државната комисија и записничарот.

(6) Државната комисија одлучува во рок од 15 дена од комплетирање на документацијата по предметот.

(7) Одлуките на Државната комисија се доставуваат во хартиена форма до странките во постапката во рок од 48 часа од завршувањето на седницата на која се донела одлуката.

Вештачење

Член 109

(1) Доколку во жалбената постапка е потребно стручно знаење за да се утврди или да се оцени одреден факт во постапката за јавна набавка, а Државната комисија не располага со вакво знаење, таа може да одлучи, на барање на странките или по сопствена иницијатива, да побара вештачење.

(2) Вештачењето го вршат вештаци запишани во регистарот на вештаци.

(3) Трошокот за вештачење го сноси странката која истото го побарала, со авансна уплата по известување од Државната комисија за висината на трошокот. Во случај Државната комисија да побара вештачење по сопствена иницијатива, трошокот е на товар на Државната комисија.

(4) Наградата и надоместокот за извршеното вештачење се утврдува согласно со прописите за вештачење.

Изземање во случај на судир на интереси

Член 110

(1) Претседателот, заменикот или членот на Државната комисија се иззема од работа во конкретен предмет поради постоење судир на интереси:

а) ако самиот со странката е во деловен потфат;

б) ако странката или нејзиниот законски застапник е во крвно сродство во права линија или во странична линија до четврти степен, во сродство по сватовство до втор степен, е или бил во брачна или вонбрачна заедница, е посвоител или бил посвоен од него или

в) ако постојат други околности што ја доведуваат во прашање неговата непристрасност.

(2) Странките можат да бараат изземање на претседателот, заменикот или на членовите на Државната комисија.

(3) Штом се дознае за постоењето на некоја од причините за изземање од ставот (1) на овој член, членот или заменикот на претседателот на Државната комисија ќе се из земе од работа по конкретниот предмет и за тоа ќе го извести претседателот.

(4) Штом се дознае за постоењето на некоја од причините за изземање, претседателот на Државната комисија ќе се из земе од работа по конкретниот предмет и за тоа ќе го извести заменикот на претседателот.

(5) За барањето за изземање на членовите и на заменикот на претседателот на Државната комисија одлучува претседателот на Државната комисија.

(6) За барањето за изземање на претседателот на Државната комисија одлучуваат членовите на Државната комисија.

Судска заштита

Член 111

(1) Против одлуката на Државната комисија не е дозволена жалба, а може да се покрене управен спор пред Управниот суд.

(2) Во случај на управен спор, Државната комисија го доставува целокупниот предмет до Управниот суд во рок од пет дена од денот на поднесување на тужбата.

(3) Одлуката за управниот спор ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесување уредна тужба.

(4) Ако Управниот суд ја поништи одлуката на Државната комисија, со својата пресуда ќе одлучи и за жалбата во постапката за јавна набавка.

VII-a. УЧЕСТВО НА ЕКОНОМСКИТЕ ОПЕРАТОРИ ОД РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО ПОСТАПКИТЕ ЗА НАБАВКИ ЗА ПОТРЕБИТЕ НА НАТО И НЕЈЗИНИТЕ ЗЕМЈИ ЧЛЕНКИ

Надлежност и евиденција

Член 111-а

(1) Економските оператори кои сакаат да учествуваат во постапките за набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки се евидентираат во евиденција на економски оператори што ја води Министерството за одбрана.

(2) За упис во евиденцијата на економски оператори, економските оператори поднесуваат барање со придружна документација за нивната лична состојба и способноста за вршење професионална дејност, како и безбедносни сертификати доколку имаат до Министерството за одбрана.

(3) Во рок од 15 работни дена од прием на барањето од ставот (2) на овој член, Министерството за одбрана издава потврда за упис во евиденцијата на економски оператори, која покрај на македонски јазик се издава и на еден од официјалните јазици на НАТО.

(4) Формата и содржината на барањето за упис во евиденцијата на економски оператори, начинот на водење на евиденцијата, содржината на евиденцијата, како и формата и содржината на потврдата за упис во евиденција на економски оператори ги пропишува министерот за одбрана.

**Достапност на информациите за набавките
за потребите на НАТО и нејзините земји членки
Член 111-б**

(1) Министерството за одбрана, во зависност од степенот на класификација, ги прави достапни набавките за потребите на НАТО и нејзините земји членки.

(2) Начинот на достапност на информациите за тековните набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки во зависност од степенот на класификација го пропишува министерот за одбрана.

Член 111-в

Начин на издавање на потврда за исполнетоста на условите за учество во постапките за набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки

(1) За добивање на потврда за исполнетоста на условите за учество во постапките за набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки, економските оператори поднесуваат барање со потребната документација до Министерството за одбрана.

(2) Проверката на исполнетоста на условите за учество во постапките за набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки, Министерството за одбрана ја врши преку комисија формирана од министерот за одбрана.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член е составена од три члена и нивни заменици.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член ја проверува исполнетоста на условите преку увид во документацијата, а доколку е потребно и преку увид во просториите на самите економски оператори.

(5) За исполнетост на условите за добивање на потврдата од ставот (1) на овој член, комисијата од ставот (2) на овој член одлучува со мнозинство на гласови од вкупниот број на членови на комисијата и доставува предлог за издавање потврда до министерот за одбрана или до од него овластено лице, во рок од 30 работни дена од денот на добивање на барањето.

(6) Министерот за одбрана или лицето овластено од него во рок од три работни дена од добивање на предлогот на комисијата, ја издава потврдата од ставот (1) на овој член, која покрај на македонски јазик се издава и на еден од официјалните јазици на НАТО.

(7) Начинот на проверка и потврдување на исполнетоста на условите за учество во постапките за набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки, како и содржината на потврдата за исполнетоста на условите за учество во постапките за набавки за потребите на НАТО и нејзините земји членки поблиску ги пропишува министерот за одбрана.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 112

Подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, освен подзаконскиот акт од членот 8 став (4) од овој закон, кој ќе се донесе во рок од три месеци од влегувањето во сила на овој закон.

Член 113

(1) Владата на Република Северна Македонија планот за набавките за 2019 година од членот 8 од овој закон ќе го донесе најдоцна до 30 септември 2019 година.

(2) Договорниот орган планот за набавките за 2019 година од членот 38 од овој закон ќе го донесе најдоцна до 30 септември 2019 година.

Член 114

(1) Одредбите од членот 30 став (1) од овој закон ќе започнат да се применуваат по 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на започнувањето на примената на членот 30 став (1) од овој закон, огласите и известувањата од членот 29 од овој закон се објавуваат во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Член 115

Овој закон влегува во сила осмиот денот од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ
од Законот за изменување и дополнување
на Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста
(“Службен весник на РСМ” бр.176/21)

Член 8

Подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од еден месец од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 9

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ
од Законот за изменување и дополнување
на Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста
(“Службен весник на РСМ” бр.58/26)

Член 5

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи подзаконскиот акт од членот 9 став 2 од Законот за јавните набавки во областа на одбраната и безбедноста (*) („Службен весник на Република Северна Македонија“ број 180/19 и 176/21).

Член 6

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.